

UŽIA trankos griauštiniai po šalį,
Vėjas siaučia visu smarkumu:
Neužmiršk, kas esi, mielas broli,
Neužmiršk, kas Lietuviai brangu.

Išėjau aš už tėviškės žemę,
Išėjau už gimtuosius namus,
Išėjau už rūtelių darželį
Ir už tai, kas Lietuviai brangu.

Laisvoji Lietuva

FREE LITHUANIA

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL

Telef: FR 6-5416

"Entered as second class matter at the post office at Chicago, Illinois."

EINA XVIII METUS

1964 SAUSIO - JANUARY 23

Nr. 2(920)

AMERIKOS UŽSIENIO POLITIKA

Darykime viską, kad artėjančiuose rinkimuose pakeistume Amerikos politiką komunizmo atžvilgiu

Jei po pirmo pasaulinio karo, per ilgus šimtmečius carų užguitoje rusų tautoje prigijo Markso ir Engeso teorijos ir Rusijoje išgalėjo komunizmas, tai po antro pasaulinio karo, kaip visi žinome, jis buvo išgdytas jau į gresmingą laisvam pasauliui pabaisą.

Jei po antro pasaulinio karo vis dar neturime pastovios taikos, jei žmonijos nervai tebėra nuolat įtempti ir dilginami intensyviai vedamos rusų politikos ir šaltojo karo, jei vienur prigesinus, tuoj naujai įžiebiamas kitur ir karštojo karo židinys, tai už tą visą turime būti "dėkingi" tik imperialistiniam komunizmui ir tik jam. Dėl jo tikslų ir siekių mūšis nėra jokios abejonės. Komunistų vadai atvirai ir pakartotinai deklaruoja, kad jų vyriausias ir pagrindinis tikslas yra ir bus užvaldyti pasaulį ir jame įgyvendinti komunizmą.

Kadangi po antrojo pasaulinio karo vadovavimą sukręsto ir nuvargino laisvojo pasaulio perėmė JAV, tai jų užsienio politika, ypač komunizmo atžvilgiu, yra nepaprastai svarbi, nes vienokia ar kitokia jos kryptis gali turėti lemiančios reikšmės visoms dar laisvoms tautoms, didžioje šio šimtmečio kovoje tarp laisvės ir vergijos.

Kad komunizmas išsigimsta ar liberalėja, kad su juo ateityje bus galima taikiai sugyventi, kad jis tokio sugyvenimo nuosirdžiai siekia, yra tik tuščios svajonės. Tas mintis perša tik Maskva, jos penktoji kolona arba visiškai komunizmo ne pažįstanti eji žmonės. Iš Maskvos peršamos Vakarams tai pavadina mos koegzistencijos sau kreditus kraunasi tik komunizmas...

Štai, minint 46 spalio revoliucijos metines, žymus komunistų partijos šūlas Podgorno visai atvirai pasakė: "... taikingo sambūvio sąlygose auga Sovietų Sąjungos galia, aštrėja klasių kova kapitalistiniuose kraštuose, visame pasaulyje sti prėja revoliucinės anti imperialistinės pajėgos..." Tai gan aiškus ir komentarų nereikalingas pareiškimas, ko Maskva siekia ir tikisi iš taikios koegzistencijos. Taipgi nereikėtų pamiršti ir sovietų taktikos kūrėjo D. Manuilskio savo laiku padaryto tuo reikalu pareiškimo. O jis irgi labai atvirai pasakė: "Mes užliuli sime buržuazinį pasaulį pasisakyda mi už taiką, kurios taip laukia žmonija. Išsigimę ir naivūs kapitalistai nudžiugs galėdami bendradarbiauti su mumis jų pačių pražučiai..."

Tai irgi, rodos, pakankamai aiškus pareiškimas. Ar Vakarai pasidaro iš to kokias išvadas? Reikia pasakyti, kad bent anglosaksai - ne!

Nuo prezidento Rooseveltto laikų komunizmas nepaprastai išsiplėtė, daugiausia tik JAV klaidingos politikos dėka. Šiandien jis jau valdo net trečdalį pasaulio ir savo ekspasijoje nėra sustojęs - vis tebesiiplečia! Velionis prez. Kennedy su sav naujojo fronto teorijomis buvo užėmęs irgi labai pavojingą, per daug nuolaidžią komunistams politiką.

Pasikeitus prezidentui, atrodė, kad turėtų šiek tiek keistis ir šio krašto užsienio politika. Deja, bent tuo tarpu to nėra. Jei prez. Johnson ir norėtų ką nors keisti, bet per trumpas laikas - čia pat rinkimai, tad vargu ar jam būtų naudinga eiti į bet kokį konfliktą su savo partija. Antras dalykas, tai norint keisti užsienio politiką, reiktų iš pagrindų

pakeisti State Departmento administraciją su pačiu jos viršininku D. Rusk ir patarėjais - Rostow, Bundy Stevenson, Harriman ir kitais.

Pagaliam patikimi šaltiniai tvirtina, kad prez. Johnsonas ne tik pakeitimų State Departmente daryti nesiruošia, bet dar daugiau jam duoda laisvės, nes save laikas dar nepakankamai patyrusiu užsienio politiką vesti. Jei tai būtų tiesa, tai visi reikalai kovoje su komunizmu gali pakrypti į dar blogesnę pusę.

Amerikos užsienio politika turi būti pakeista, nežiūrint visų Naujojo Fronto sofistiskų išvedžiojimų ir ironiškųjų, kad ji yra išmintinga. Praktika aiškiai rodo, kad kovoje su komunizmu ji yra iš pagrindų klaidinga ir ateinančių kartų likimą stato į rimtą pavojų. Amerika, siekdama su Maskva besąlyginio bendradarbiavimo, o gal net ir sąjungos,

Rašo: J. Kadagys

priešų ir svyruojančių į savo pusę nepatraukia, o savo senus ir išbandytus sąjungininkus atstumia ir gilia tarpusavio nesutarimus ir tuo ardo Vakarų vienybę. Tą jau aiškiai matome NATO organizacijoje, nors už visus nesklandumus ten visa kal-

VASARIO 1 DIENĄ (šeštadienį) 8 v. v. B. PAKŠTO SVĖTAINĖJE rengiamas nuotaikingas ir linksmas

KAUKIŲ BALIUS

tė ir bandoma suversti prez. De Galle žygiams.

Pralaimėjimas Kuboje, Laose, Combodijoje ir jau pietų Vietname, padėtis pietų Amerikoje, pirštu prikišamai rodo kur veda tokios politikos praktika. Komunizmo banga vis užlieja naujas ir naujas teritorijas, užimdama svarbias strategines pozicijas savo tolimesniai ekspansijai. Amerikos prestyžas Azijoje ir pietų Amerikoje smarkiai kritęs ir jos pozicijos tuose kraštuose gerokai sukrėstos. Amerikos metami kasmet į tuos kraštus bilijonai dolerių nepasiekia savojo tikslo.

Jei norima išėiti iš tų klystkelių, kuriuose dabar yra sidūrusi Amerika su savo užsienio politika, jei norima atgauti prarastą pasitikėjimą ir sucementuoti NATO organizaciją, jei norima pakelti Amerikos prestyžą sąjungininkų ir bendrai vi

sų laisvųjų pasaulio tautų aktyse, jei tikrai norima sustabdyti komunizmo plitimą, - Amerika turi užimti aiškiai ir tvirtą liniją komunizmo atžvilgiu! Davartinė Amerikos politika ne laisvas tautas, o komunizmą veda į pergale, baigiant prarasti strateginiai nepaprastai svarbią pietryčių Aziją, o kokia fermentacija dabar vyksta pietų Amerikoje irgi visi gerai žinome ir, atrodo, rezultatai iš ten ilgai laukti nereikės.

Ir visa tai vyksta vien dėl blogos Amerikos užsienio politikos linijos dėl jos neryžtingumo ir labai dažnai dėl naivumo, nepažįstant savojo priešo - komunizmo.

Amerikos užsienio politikos vado vai šiandien jau nužygiavo tiek toli, kad nenorėdami nepatikti... Maskvai apie pavergtųjų tautų išlaisvinimą jie jau visai net ir neužsimena... Valstybės Departamentas jau nebedrįsta viešai paminėti pavergtųjų vardo. Einama dar toliau - jau vengiamas ir draudžiama net ir moraliai remti ir skatinti pavergtųjų išsilaisvinimo viltis... Čia kaip tik ir iškyla Amerikos užsienio politikos ryškus dveividiškumas, - primygtinai reikalaujama Afrikos kolonijoms laisvės, o komunizmo pavergtoms tautoms norima nuslopinti net ir išsilaisvinimo viltis...

Dabartiniai Amerikos politikos formuotojai, besistengdami dar daugiau įsisteikti Maskvai, eina dar toliau. Štai D. Rusk pereitų metų gruodžio mėn. vykusiam NATO organizacijos pasitarime, piršo... naują projektą. Jis siūlė Sov. Sąjungos kovoje su raudonąja Kinija visiems stoti Maskvos pusėje!... Jo vyriausias motyvas tam, - Maskva yra mažiau agresyvi ir... siūlo koegzistenciją! Vadinasi, šio pona supratimu, Maskva su savo peršama taikios koegzistencija yra... nuosirdi ir jai galima pasitikėti! Tiesiog sunku patikėti, kad žmogus užimdamas tokį atsakingą postą, taip mažai tepažįsta priešą, su kuriuo jis veda kovą. (Žinoma, tokie tos "kovos" ir rezultatai...)

Vietoje išnaudoti šių dviejų Vakarų pasaulio mirtinų priešų nesusi-pratimus ir net juos skatinti ir gylinti, Naujojo Fronto politikos formuotojai nekviesti siūlosi... pasitarnauti Maskvai.

Visai suprantama, Europa dar nėra pametusi nuovoką, - tie pono Rusk pasiūlymai nerado NATO organizacijoje pritarimo. Laisvojo pasaulio laimei, Europos politikai geriau pažįsta komunizmą ir pasaulinę padėtį sugeba realiau vertinti.

Po nužudymo prez. Kennedy, Castro ir Chruščiovas negalėjo nuslėpti savo susirūpinimo dėl naujo prezidento būsimo politinės linijos... Tačiau, kai prez. Johnson pažadėjo tęsti Kennedy politiką, Maskva ir Havana lengviau atsiduso ir jų nuotikos žymiai atslugo. Chruščiovas net viešai pareiškė savo didelį pasitenkinimą, kad bus tęsiama senoji politika... Padėkojo naujam prezidentui... O čia ir yra pats geriausias politinis barometras... Jei Maskvai kas patinka, vadinasi, Vakarai žygiuoja klaidingu keliu ir artėja prie Nikitos jiems kasamos duobės.

Artėja nauji rinkimai. Pavergtųjų tautų žmonės, gyveną Amerikoje, turėtų iš viso to pasidaryti sau aiškia išvada. Ir tepasidaro. Jau laikas aktyviai kovoti visais frontais su pasaulio pabaisa - komunizmu!

Čikagos Kristijono Donelaičio vardo Lit. Mokykla, sausio 1 dieną, pradėdant naujuosius - 1964 Kristijono Donelaičio metus, pagerbia žuvusius už Lietuvos laisvę, padėdant vainiką prie žuvusiems už laisvę paminklo Jaunimo Centro sodelyje. Antras iš kairės - LB Švietimo Komisijos pirmininkas J. Ignatonis, antras iš dešinės - Mokyklos vedėjas J. Širka, trečias - Tėvų Komiteto pirmininkas V. Albrechtas. nuotrauka - V. Noreikos

Kovokim už laisvę kaip milžinai!

Vadovėliai ir grožinė literatūra

Stepo Paulausko atsiliepiamas į mano straipsnelį dėl literatūros jaunimui buvo maloni staigmena. Vadinasi, yra dar žmonijos, kurie bent šiek tiek ta tema domisi ir nepatingi savo mintimis laikraštį su kitais pasidalinti. Dar žybo mažutė viltis, kad tas klausimas neliks visi pamirštas. Ir kad - mano balsas nebuvo tyruose šaukiantis.

Stepas Paulauskas labai naudingai išskaičiuoja lituanistinius vadovėlius mokykloms - juos tikrai reikia dar dažniau iškelbti spaudoje, kad visi tėvai išsidėmėtų ir galėtų vaikams nupirkti. Pukius siūlymas teiktis vaikams ir "Skautų Aidą" - padu damas ir adresas.

Betgi aš savo straipsny kalbėjau visai apie ką kitą - apie literatūrinis pasiskaitymus mokykliniam jaunimui. Vadovėliai yra neginčijamai svarbi priemonė, ir Kultūros Fondas tinkamai pasitarus lietuvių ugdymui, juos išleisdama - be jų tautinio švietimo darbas būtų sunkiai įmanomas. Ir geradariai, kurie teikia lėšas vadovėliams leisti, nusi pelno didelės padėkos.

Tačiau vadovėliai vargu ar galima laikyti šiaip sau laisvo pasiskaitymo knygomis. Juose sutelkta liuanistinė medžiaga daugiausia naudinga mokykliniam darbe, kur mokytojas dar gyvu žodžiu paaiškina, pavyzdžiui ar savotišku išdėstymu paryškina ir - nuosekliai metodškai po mažą gabalėlį išskirsto vadovėlio įsiskaitymą ištisiesiems metams. O moksleiviai - klasėje visos būrys, vienas už kito pasivaržydami, namų pratimais pasigilindami, dažniais atsakinėjimais pasikartodami - pamažu vadovėlio žinias įsisavina. Bet jei paduosime 7 ar 12 metų vaikui, mokyklos nelankančiam, pasiskaityti vadovėli - jam tikriausiai bus nubuodu, gal ir neįkandama. Ir jei jis mėgins perskaityti vienu užmoju, t. y. kaip kiekvieną kitą pasiskaitymo knygą - tikrai bus persunktu. Ir vargu, ar daug naudos bus. Tokiu būdu galima vaiką iš viso atgrasinti nuo lietuviškos knygos skaitymo. O blogai, jei reikės paskiau vaiką prievarta versti prie knygos. Todėl vadovėliai yra veiksmingiausi tik mokykloje (ARBA tėvams namuose einant mokytojo pareigas).

Vadovėlius todėl turėtų išpirkti mokyklų vaikai. Kad mūsų vaikų tik mažas kiekis lanko mokyklas, todėl vadovėliai neišpirkti guli sandėliuose. Bet vistiek nereikėtų jų vadovėliu siūlinėti, kad kas nors "iš malonės ar pasigailėjimo" juos pirktų (ir paskui juos laikytų, be abejo, nenaudojamus). Bet reiktų eiti tikresniu jų išplatimo keliu: per L Bendrojo menę aktyviau traukti visus lietuvių kūrtojų mokyklas. Dabar, kiek pastebime, tenkinamasi tik padėjimu spaudoje. O kodėl neparuošiamas realus planas: visuose LB skiriuose suregistruoti mokyklinius vaikus ir apmėniskai aplankyti šeimas, kurios dar neleidžia vaikų į liet. mokyklą. Gal yra kokios kliūtys, kurias galima pašalinti? Gal reikia tik akylesnio paskatinimo? Reikia mesti šablonišką "veikimą", apatiją, o sukurti originaliau, drąsiau - visą visuomenę, parapiją, kultūrinę draugiją ypač moterų vienetus - jautriau patraukti prie mūsų jaunimo problemų. Kad nebūtų mokyklinis jaunimas - vien tėvų ir mokytojų reikalas. Ir tėvus motinas reiktų griežčiau įtikinti, kad vaikų lietuviškas švietimas yra svarbiau negu šaukus balius, švėtiški pagirtuokliavimai ligi ausros, brangūs pasirodymai ir tt. Taigi, vadovėliams paskleisti nėra kito pramingo kelio, kaip - daugiau vaikų įkviešti į lituanistines mokyklas.

S. P. mini "Skautų Aidą" - jį skaito daugumas skautų. Ateitininkai turi savo laikraštėlį. Bet šie naudingi spaudiniai yra atskirų organizacijų periodika, o ne vaikams pasiskaitymo medžiaga. Organizacijų laikraštėliai visuomet yra apkrauti administracine medžiaga (susirinkimai, valdybų pranešimai, rinkimų, statutų konferencijų ir kt. reikalai). Visa tai gal būt, šiek tiek įdomu vienietų nariams, bet pašaliniam jaunuoliui - gerokai nuobodus skaitinys. Todėl pvz. "Eglutė" išsiskiria iš anų periodinių leidinių tuo, kad neatstovauja jokios specifinės draugijos ir todėl neužsitvenkia jokiais administraciniais ar ideologiniais straipsniais, o visą dėmesį sutelkia į pedagoginį patrauklumą vaikui: čia visi skaitiniai turiniai ir forma priderinti jo amžiaus protui bei vaizduotei. "Eg-

lutė" skiriama mažesniems ir ji jų tikrai mėgiama. O būtų idealu, jei panašūs laikraštėliai eitų ir vyresnio amžiaus moksleiviams.

S. P., regis, nevisai suprato mano mintį dėl literatūros skaitinių jaunimui. Lituanistinio švietimo tikslas nėra vien - apie Lietuvą žinių suteikimas. Jei vaikai vien perskaitys vadovėlius ir įgaus žinių apie kalbą, geografiją, istoriją, meną, tai - jei nebus nteko daugiau - jie tas žinias ir vėl užmirš. Betgi greta lituanistinių žinių reikia jaunuoliui įdiegti ir meilę lietuviškai knygai, ir pasiilgimą lietuviškos kultūros, ir įgudimą į savos spaudos skaitymą, ir gilesnį pajautimą ryšio su sava tauta. Todėl vadovėlių skaitymo toli gražu negana. Vadovėliai skaitomi daugiau sia iš mokyklinės pareigos, ne iš meilės pačiam skaitiniui. Ir tik dailioji raštija jauną žmogų patraukia pamilti savą literatūrą, jo širdį ir protą apvaldo be jokių pašalinių pasangų. Tikrai įdomią beletristiką jaunuolis skaito niekieno neliepiamas

Ir menkas tas inteligentas, kuris nieko kito nėra skaitęs, vien tik mokyklinius vadovėlius. Toks neturi nei idėjų, nei savarankaus noro idėjų listiniams užmojams. Todėl reikia, kad iš mažumės jaunimas pamėgtų lietuvišką spaudinį, kad juo žavėtusi, jo ieškotų, jo turinį širdin dėtusi. Štai kodėl mums būtina reikia ugdyti jaunimui tinkamą beletristiką. Juk kadaise ne kas kitas, kaip Adomo Mickevičiaus grožinė kūryba apie Lietuvą, J. Kraševskio, Bernatavičiaus, Syrokoslės istoriniai veikalai sukėlė mūsų bundančios tautos inteligentijoje didį ryžingumą kovoti dėl savo tautos gyvybės. Be šios, mūsų praeitį garbinančios literatūros vargu ar mes būtume turėję tiek pasiryžėlių, aukojusių jėgas Lietuvai Pvz. ir Mykolas Biržiška atėjo į gimnaziją nedaug lietuviškai temokėdamas, o kūrybinių veikalų paveiktas jis tapo didžiausias patriotas ir idealistas. Iš dailiosios raštijos būna net lengviau mokyti kalbos, turinti savo žodyną ir tautinę nuovoką, negu iš nuobodaus vadovėlio. Kurie

jaunuoliai įgunda daug geros beletristikos skaityti, tiems ir mokykloje vadovėliai lengviau įkandami, ir mokytojų darbas našesnis.

Mums reikia ne šiaip sau romanų apie ištizusius žmones, bet - pozityvios raštijos, dvasių keliančių apysakų, tvirtos asmenybės pavyzdžių!

Keista, kad nė vienas mecenatas nepaskelbė premijos už novelę iš savanorių žygių, iš heroiškių kovų su bolševikais, iš XX amžiaus kankinių dėl Kristaus religijos, iš pagrindinių dvasios didybės pavyzdžių!

Jaunimas turi ne vien skaityti, bet ypač - pamilti savo skaitinius, savo širdį prie jų pririšti, jais savo jauną dvasià ugdyti, savo būdą kilinti. Todėl būtina planingai parūpinti nuolatos vis naujų, įdomių, jų dvasiai tinkamų knygų.

Pamenu, kadaise antraskyris kaimyno vaikas, vos 6 ar 7 metų būdamas - vien savo pamėgimu, niekieno neliepiamas, buvo net tris kartus perskaityęs Pietario "Algimantą".

nukelta į 7 puslapį

Negalima ir su tuo sutikti

A. Rėklaitis

~~~~~

"Laisvoje Lietuvoje" (Nr. 25, 63m) tilpo mano gerbiamo kolegos ramovėno S. Juškėno straipsnis "Negalima su tuo sutikti". Negalima sutikti ir su S. J. įtaigojama nuomone, kad, girdi, jei 1940m. Lietuva būtų savo ginkluota jėga pasipriešinusi Sovietų agresijai, tai, jo žodžiais - "Mūsų tautos reikalai būtų atsitoję visai kitoje šviesoje, kad ir vien lietuviškame gyvenime, mes būtume neįkainuojamai laimėję, mūsų žygius būtų apdainavę dainiai, poetai eilėraščių kūrė, rašytojai romanus rašę...". Šitoki įtaigojimą S. J. pateikia spaudos skaitytojams kaip faktą. Tai labai gražūs žodžiai, norai, svajonės, prielaidos, arba anglų kalba tariant "wishful thinking", bet jokių būdu ne faktas. Tur-būt nereikės aiškinti, kad faktas pasidarė iš veiksmo, bet ne iš prielaidos ar noro, kuris niekad veiksmu nevirto.

Lietuvių nuomonės dėl pasipriešinimo Sovietų agresijai yra pasidalinios. Vieni už, kiti prieš. Tai ne naujas, ne išeiivijoje kilęs šis kontraversinis klausimas. Jis kilo dramatiškame Lietuvos vyriausybės posėdyje akivaizdoje gauto Sovietų ultimatumo. Ir vyriausybės nariai ne buvo vienos nuomonės. Dauguma pasisakė prieš pasipriešinimą. Mažuma - už. Vyriausybė, kaip matome, klausimą sprendė demokratiškai. Daugumai pakluta. Nesipriešinta. Bet jei būtų pasipriešinta, toliau teigia S. J. "Istorijos puslapiuose nebūtų likusi tuštuma ir tarptautinės politikos sukūryje mūsų padėtis būtų nepalyginamai tvirtesnė, tiek juridiskai, tiek moraliskai." Štai čia ir kyla pagrindinis klausimas, būtent: kas ir kam istorijos pus-

lapiuose užpildytų tuštumą, kas ir kam rašytų romanus, kurtų eilėraščius, kas ir kam apdainuotų žygius, jei pasipriešinimo atveju, mūsų tautai greitos mirties sprendimas būtų ne iliuzija, bet realybė. Lietuva turėtų kariauti su Sovietų kolosaline jėga savo užnugarį turėdama kitą priešą - kolosą hitlerinę Vokietiją. Tiedu kolosalu buvo susitarę tada Lietuvą likviduoti. Žinant Stalino ir Hitlerio politiką žiauriausiomis priemonėmis likviduoti jų orbiton patekusias jėms nepageidaujamas mažas tautas karopasipriešinimo atveju mūsų tauta nebūtų pasigailėjimo objektu. Pasipriešinimas jiems būtų gera proga lietuvių tautą žūnaikinti kovos lauke, mūsų pačių žemėje. O likusioji tautos dalis, kovos lauke dar nesunaikinta, be jokių abejonių, būtų išblaškyta po Sibiro taigas sunkiems darbams ir lėtai mirčiai. Lietuvos žemė liktų be lietuvių. Tą tuštumą užpildytų maskoliai, kaip kad jie tą padarė jiems Vakarų atiduotuose Rytprūsiose. To sieki baltieji praeityje ir to siekia dabar raudonieji rusų imperialistai. Karas su Lietuva būtų jiems lengviausias ir greičiausias kelias galutinai įsiviešpatauti Baltijos jūros rytiniame pakrastyje, ko rusai ilgus amžius neatlaidžiai siekia. O jų tikslas pateisina priemonės. Todėl karas su Lietuva jiems būtų pateisinama priemo-

nė ir puiki proga tam senai svajotam tikslui realizuoti.

Turint galvoje buvusią ultimatumo metu padėtį ir čia išskeltus samprotavimus, atrodo, kad tautos gyvybės išsaugojimo motyvus buvo pagrindinis kuris nulėmė Lietuvos vyriausybės sprendimą nesipriešinti.

Kokia susidarė mūsų tautos padėtis nesipriešinus? Visi ją žinome. Visu pirma mūsų tautos pagrindas liko gyvas savo tėvų žemėje. Tai faktas, ne iliuzija. Nors okupantas laiko tautą surakintą vergijos pančiais, ją rusina, laisvės ir tautines aspiracijas persekioja, varžo ir persekioja religiją, jaunimą išblaško už tėvų žemės ribų, alina kraštą ekonomiškai, žaloja tautą kultūriniai ir moraliniai, o visgi nesiryžta fiziniškai masinai tautos nakinti. Tai faktas, ne iliuzija. Pavergtoje tautoje, bet gyvoje, vieton mirusiųjų, žuvusiųjų ar okupuoto likviduotų, gimsta nauji lietuviai, priauga naujos karos. O kaip šis reikalas atrodytų, jei būtų nuspresta kariauti su Sovietais ir to pasekoje gyvos tautos nebeliktų, arba liktų tik menki likučiai, išblaškyti po Sibiro sunkiems darbams ir lėtai mirčiai?

Tik dėl to, kad nesipriešinome, mūsų nemaža pajėgi tautos dalis turėjo galimybę įsikurti laisvajame pasaulyje. Čia būdami laisvi, turime geras sąlygas kovoti už pavergtos tautos laisvės grąžinimą. Pasipriešinimo atveju naujų lietuvių ateivių bangos į laisvus kraštus gal visai nebūtų, o jei būtų, tai labai, labai plona, menkutė. Jei ne visi, tai žymi dalis iš mūsų, kurie šiandieną esame

laisvuose kraštuose, būtume žuvę, kovodami tautžudišką kovą su dviem kolosais. Nei VLIKo, nei veiksnų, nei PLB, nei daugybės kitų organizacijų, nei lituanistinių mokyklų, nei kitų kultūrinių židinių, nei LE, nei padidėjusios gausios spaudos laisvuose kraštuose neturėtume, jei būtume pasipriešinę. Ir nebūtų kam daryti efektyvios akcijos Lietuvai laisvinti. Pagaliau bet kokiu laisvinimo akcija būtų beprasmė, nes pasipriešinimo atveju tauta būtų fiziniškai sunaikinta, tada ir nebūtų ko laisvinti. Tik dėl to, kad nesipriešinta mes visa tai šiandieną turime. Ir krašte ir čia lietuvių tauta gyva. Ir ne tik gyva, bet auganti, kovojanti, progresuojanti ir pagrįstą viltį turinti susilaukanti laisvės ausros.

Tolimesniuose savo samprotavimuose S. J. kalba apie tuos, kurie ne sugeba ir sugeba politinę padėtį suprasti. Jis sako... "bet eiliniai žmonė, ar tai italai, ar amerikiečiai, ar pagaliau australai - jiems neaišku! Ką gi... nesipriešintot, prisijungėt prie bolševikų ir tiek... Va, imk tu jei geras ir išaiškink jiems!" Koks reikalas jiems tai aiškinti? Kokia iš to nauda? Abejotina. Politinę valstybių liniją nustato ir ją vykdo ne eiliniai žmonės, ne gatvės minia, bet valstybės vyriausybė. Bet šiandieną ir eiliniai žmonės, pažengę kultūroje ir skaitą spaudą, jei nėra užkrėsti raudonųjų bacilų, sugeba suprasti komunistų klastą bei politinę padėtį.

Ar mes turime savo tautos likimines problemas nagrinėti ir spręsti pagal kitų kraštų eilinių žmonių išgyrystas ar įsivaizduojamas nuomones? Ar tai jau jų nuomones yra mūsų tautai gyvenimui svarbios?

S. J. užsiminė ir apie filmas. Esą, "prieš keletą metų spaudoje buvo rašyta, kad iš Suomijos su bolševikais karu Amerikoje sukamos net kelios filmos, parodančios suomių patriotiškumą ir didvyriškumą. Kreipėsi ir musiškaiai, kad ir iš Lietuvos kovų būtų koks filmas. Žinot ką filmų atstovai atsakė? Juk Lietuva be šūvų pasidavė... Čia mano oponentas su filmomis pasuko į labai sliudų, pavojingą kelią. Man atrodo, būtų pukius "mūsiškių" patarnavimas Lietuvai, jeigu jie būtų paprašę filmų atrovų sukurti filmą iš Lietuvos Nepriklausomybės kovų su bolševikais, kai jie atsakė sukurti filmą iš Lietuvos partizanų kovų. Aš netikiu, kad filmų atstovai, apie kuriuos kalba S. J. sukurti filmą apie Lietuvos didvyrišką pasipriešinimą Sovietų agresijai, ko pasekoje, stebukladario užtarimu, mūsų tauta liktų gyva ir net... "nebūtų sovietinė respublika, o satelitas, kaip dabar Lenkija ir kitos satelitinės valstybės. Man atrodo, kad S. J. "mūsiškiai" kreipėsi į "wrong party". Jie turėjo žinoti, kad filmų gamintojų arba "atstovų" tarpe yra 85%, kurie yra arba raudoni, arba galingos ir nedalomos Rusijos šalininkai. Tad su tokiais atstovais kalbėtis apie filmos paruošimą iš didvyriškų mūsų partizanų kovų su bolševikais, buvo niekas daugiau, kaip tik nevykęs žygis. Ir tą mūsų tautos priešų nuomonę S. J. ima už gryną pinigą ir ją skelbia viešai spaudoje, klaidindamas mūsų visuomenę. Aš nedaleidžiu, kad S. J. sąmoningai tokias mums nenaudingas žinias skleisčiau. Tai, greičiausia, padarė per neapsižiūrėjimą atsidūręs netikruose ir abejotinos vertės šaltiniuose, ieškodamas argumentų savo nuomonei už pasipriešinimą paremti.

Sugestijų, apie kurias kalba S. J. (spėju, priešintis ar ne) aš savo pasikaitoje nedariau. Sugestijos - siūlymai galėjo būti pateikti mūsų valstybės vyriausybės posėdyje (ar anksčiau) kada buvo sprendžiamas ultimatumo priėmimas ar atmetimas. Šiandieną tuo klausimu sugestijų negali būti. Galime tik reikšti savo nuomonę, samprotavimus, kurti teorijas tuo kontraversiniu klausimu.

Demokratinėse valstybėse ar kultūringose bendruomenėse, narių vienu ar kitu klausimu skirtingos nuomonės respektuojamos. Tik nuomonių skirtumai veda į pažangą. Tad ir mes savo tautos gyvenimais klausimais turime teisę turėti savo skirtingas nuomones. Ir mes jas turime respektuoti, o nesakyti, kaip mano gerbiamas oponentas S. J. "Iš viso, prieš dabartinių sąlygų panašios sugestijos, kokias padarė p. A. Rėklaitis, bent mūsų tarpe neturėtų rasti vietos". Šitame pasakyme nei respektu, nei demokatiškumo neturi perdidinama stiklą negalima įžiūrėti. Tai pastanga užčiaupti burną priešingai nuomonei. Jei aš šiuo savo išsireiškimu prašoviau pro šalį, blogai kolega S. J. supratu, tai už tai jį labai atsiprašau.

Šie metai - Lietuvių Fondo sustiprinto vėjus metai! Fondas užbaigė 1963 metus su \$ 104.000 kapitalu. To dar negana! Visi lietuviai, kurie supranta Fondo reikšmę išeiivijos kultūriniam gyvenime, - šiais metais jungiasi į Fondo narių eiles. Fondo adresas - 7243 So. Albany Ave, Chicago, 29, IL.

Nuotraukoje Lietuvių Fondo Taryba ir Valdyba. Iš kairės - (sėdi) dr. G. Balukas, A. Rėklaitis, dr. A. Razma, Tarybos pirmininkas, T. Blinstrubas valdybos pirmininkas, dr. V. Šimaitis, J. Vaičiūnas. Stovi - agr. A. Šanta ras, dr. K. Ambrozaitis, dr. V. Tauras, S. Rauckinas, Z. Dailidka, J. Bagdonavičius, dr. F. Kaunas ir inž. V. Nau džiūs. Nuotraukoje trūksta dr. P. Kisieliaus, dr. B. Poškaus, kun. B. Suginto ir J. Švedo.

LAISVOJI LIETUVA

FREE LITHUANIA

911 West 32 St. CHICAGO 8, Ill. Tel: FR 6-5416

Entered as Second-Class matter at the post office at Chicago, Ill.
Published bi-weekly on Thursdays
by LITHUANIAN REGENERATION
ASSOCIATION
Leidžia Lietuvos Atgimimo Sąjūdis
Igalijotas leidėjas - V. KAČINSKAS

Redaktorius - A. J. KAULĖNAS

Administratorius - K. RADVILA

Prenumerata metams \$ 5. Atakiras numeris 20 c.
Subscription per year \$ 5. 20 c. per copy

GARBĖS LEIDĖJAI: J. Bagdonavičius, St. Jakubickas, J. Lietuvnickas, Dr. K. Liutkus, Br. Macianskis, Dr. V. Misiulis ir L. Virbickas

Lietuviško nacionalizmo sąvoka

Stepas Jakubickas

Tenka pastebėti, jog ne visi iš mūsų reikiama susivokia lietuviško nacionalizmo esmėje. Vieni sąmoningai susipainioję sąvokų klausimuose, kiti prieš propagandas paveikti arba kitokiais savo išskaičiavimais, lietuvišką nacionalizmą suplaka su vokišku nacionalizmu ir valstybiškai apsisprendusius tautiečius, yra antireligionis arba liberalinis. Beto dar randa si ir tokių "pranašų", kurie tos sąvokos išdavoje skleidžia net savotiškas erezijas apie nacionalizmą.

Savaime aišku, kad tokie ir panašūs reiškiniai pasitarnauja tik marksistiniam-komunistiniam internacionalui, kuris visokiais būdais ir visomis priemonėmis stengiasi žmogų klaidinti nacionalizmo sąvokose, kad jame galėtų lengviau užmušti jo tautinę dvasią.

Žmogus, kuris neturi tautinės dvasios, tėvynės meilės, yra tautiniai miręs savo siela ir bet kokia kūryba. Toks žmogus gyvena tik materija, be dvasiu savanaudiškumu. Juk Karolio Markso komunizmo teorijos pagrindas yra įrašyta, kad nacionalizmas, moralė ir religija tėra tik buržuaziniai prietarai. Kad valdyti yra prašutas tik socialinis, revoliucinis pradai, kuris reikalauja iš proletaro išduoti savo tėvynę, ją griauti iš vidaus ir ruošti dirvą proletariato diktatūrai.

Internacionalistinis marksizmas iš patirties žino, kad dvasiškai sužalotas žmogus, savo kraštą, savo tėvynę lengvai paduos tam, kas pasiūlys didesnę kainą. Todėl ir stengiasi visur ir visomis priemonėmis sėti intrygąs, neapykantą, nepasitikėjimą, įvairias provokacijas ir net mirtį, kad tik pasiektų savojo tikslo.

Suprantama, kad nagrinėjimas iš esmės nacionalizmo sąvokų, priešais pastato cilę klausimų, kurie vieni su kitais yra tarpiniai susiję ir reikalingi platesniui aptarimui. Tačiau, ne norėdamas būti nuobodus su įvairiomis smulkmenomis, o iš kitos pusės, norėdamas išlaikyti tuos tariamus neaiškumus ir užkirsti kelią visokių erezių sklaidėjams bei marksizmo propagandai, stengsiuosiu galimai trumpiau, suprantamiau pareikšti, kad nacionalizmas nėra ir negali būti imamas internacionaline apimtimi ir taikomas vienodai kitoms tautoms, valstybėms, dėl jų skirtingų charakterių, tradicijų, kultūros ir valstybinių siekimų.

Todėl ir lietuviškas nacionalizmas iš viso nieko bendro neturi nei su vokišku nacionalsocializmu, nei su bet kurios kitos tautos nacionalizmu ar liberalizmu.

Iš kitos pusės, lietuviškas nacionalizmas neskirsto savo narius bei Lietuvos piliečius pagal jų religijas, nevaržo jų sąžinės religiniam apsisprendimui, tačiau ir jokios antireliginės tendencijos iš viso neturi. Priešingai, skaito, kad kiekviena religija, ypač krikščionybė, kuri ugdo tautos moralę, yra remtina ir globotina valstybės įstatymais.

Kaip krikščionybė žadina artimo meilę žmogui, taip nacionalizmas žadina tėvynės ir tautos meilę.

Kaip krikščionybė ugdo žmoguje krikščionišką moralę ir siekia jo išganyti, taip nacionalizmas, tais pačiais pagrindais ugdo tautos moralę

ir siekia tautos amžinumo.

Lygiai ir socialiniam gyvenime nacionalizmas, siekdamas valstybės gerovės, siekia visapusiško krašto gerbūvio ir jo teisingo panaudojimo, remdamasis ne atskirais individualais, ne kuriais nors atskirais sluogsniais bet visa tauta, visais valstybės gyven tojais. Todėl sveikai suprasta, įsisąmoninta ir su krašto nacionalistine dvasia suderinta krikščionybė sudaro tą begalinę dvasinę galybę ir tų dviejų galybių bendradarbiavimas yra būtinas kovoje prieš materialistinių ir bedvasių ateizmą ir marksistinių komunistų, kuris kaip lava nesulaikomai veržiasi per pasaulį, naikindamas tautinę ir krikščionišką kultūrą, civilizaciją ir dvasiškai pavergdamas patį žmogų ir tautas.

LIEUVIŠKAS NACIONALIZMAS neatsirado kaip kokia eilinė organizacija, partija, susirinkimui tik jos programą priėmus. Lietuviškas nacionalizmas-tai lietuvių tautos šimtmečiais sukrautu vasinųjų turtų sandara ir kraujo auka. Jis yra išaugęs iš lietuvių tautos laimėjimų ir nesekmių. Džiaugsmo ir skausmų. Kraujo ašarų ir kančios ir nedalomai yra suaugęs su visa tauta, tautos praeitimi istorija, tautos šventovėmis, piliakalnių ir didvyrių kapais nuklota Lietuvos žeme, esančia prie Baltijos, Nemuno ir Neris.

Lietuviškas nacionalizmas - tai lietuvių tautos dvasinių, tautinių, tradicijų ir kultūrinių lobių AMŽINO-JI UGNIS, kuri dega ir amžiais degs lietuvių širdyse, žadindama ir ugdydama tautinę dvasią, tėvynės meilę, tautos heroizmą ir pasiaukojimą dėl tautos laisvės, valstybės nepriklausomybės ir josios gerovės!

LIEUVIŠKAS NACIONALIZMAS-meilė savo tėvynėi, savo gimtam kraštui, savo protėvių žemei - Lietuvai! Tai yra lietuviškas kraujas tekas tautos kūne, tai yra nuolatinis visapusiškas Lietuvos Atgimimas.

Šia tautine dvasia, mintimis ir idėjomis gyvenant ir vadovaujantis garbinga Lietuvos praeitimi, tautos laisvės žadintoju, laisvės kovų savanorių šaulių, partizanų, Geležinio Vilko ir Lietuvių Nacionalistų Partijos dvasiniais išgyvenimais, darbais, kova ir aukomis tapo subrandintas ir įkūnytąs nacionalistinis, politinis, Lietuvos Atgimimo Sąjūdis. Kaip tautos nemari dvasia, jis yra vienintelis lietuvių tautos nacionalistinių idėjų reiškiėjas ir savo demokratine valdymosi forma apima viso pasaulio lietuvių nacionalistų veiklą, šūkiu: Tautos Garbė - VALSTYBĖS GEROVĖ!

Lietuvius nacionalistas žino, kad tauta, tėvynės meilė ir prabočių žemė yra aukščiausioji žemiška vertybė, todėl jis už tėvynės laisvę ir nepriklausomybę kovoja visomis jėgomis. Lietuvius nacionalistas savo tautos didžiasias vertybes: kalbą, kultūrą, tradicijas ir istoriją brangina, saugo ir kuria, stengdamasis visa tai perduoti sekančiom tautos kartom, kad tautos gyvybė ir josios kūryba būtų gyva ir amžina!

Lietuvius nacionalistas ir lietuvių tauta - vienas kūnas ir vienas kraujas, išreiškiamas žodžiu - nacionalizmas!

KRISTIJONO DONELAIČIO 250 metų gimtadienio atminimui vainiką neša Čikagos K. DONELAIČIO Lit. Mokyklos šeštojo skyriaus atstovai - Lydija Jadviršytė ir Vytenis Trinkus, palydovai - Rimvyda Valiukėnaitė ir Edvardas Pocius. Prie aukuro stovi Mokyklos vedėjas JULIUS ŠIRKA, artinasi mokytoja Irena Bukaveckienė uždegti aukuro žibintą. Nuotrauka - V. Noreikos

K. Donelaičio Metus pradedant

Kai anot K. Donelaičio "Jau saulė tē vėl atkopa da budino svieta", tik šį kartą dar ne pavasario pergalę skelbdama, o su Naujais Metais pasaulį sveikindama ir mūsų tautos didžiojo dainiaus KRISTIJONO DONELAIČIO 250-tą gimtadienį primindama, kai išaušo gražus ir saulėtas, bet šaltas 1964 metų rytas, kai daugelis iš mūsų dar išsėjosi po triukšmingųjų Naujų Metų sutikimų, tai K. Donelaičio vardo lituanistinės mokyklos mokytojai su vedėju J. ŠIRKA priešakyje, tėvų komiteto nariai, mokinių atstovai ir būrelis Donelaičio gerbėjų-kultūrininkų, susirinko prie paminklo Žuvusiems už Lietuvos Laisvę Jaunimo Centro so delyje, Čikagoje. Jie susirinko čia, kad padėdami prie paminklo vainiką paminėtų Kristijono Donelaičio 250 gimtadienį ir pradėtų didžiojo lietuvių tautos poeto-klasiko, metus, kurie yra skiriami jo garbei.

KRISTIJONAS DONELAITIS, tai mūsų tautos pasididžiavimas-liaudies dainius, visa širdimi mylėjęs

ir dirbęs savo kraštui-savo tautai. Jis savo "Metuose" klasiškai aprašė Prūsų Lietuvos gamtą, žmones, jų būdą, lietuvių papročius, jų džiaugsmus, rūpesčius ir vargus.

Šiame trumpame straipsnyje ne įmanoma ir todėl nesimu apibūdinti Donelaičio asmeni, jo kūrybą ar nuopelnus mūsų tautai. Manau, kad tai padarys šiais metais, kurie bus pavadinti jo vardu, mūsų tautos istorikai ir literatai.

Šio garbingojo lietuvių poeto vardą nešiojanti Čikagos Lituanistinė Šeštadieninė Mokykla, padarė tikrai gražų ir reikšmingą gestą, kad ji pati pirmoji pradėjo K. Donelaičio minėjimą, padedant jo garbei gyvų gėlių vainiką, pačią pirmąją šių metų dieną! Vidury gyvų gėlių vainiko tarsis pražydo įpintas trispalvis kaspinų žiedas, lyg bylodamas apie besiantinanti mūsų tautai Laisvės Rytą. Gi uždegtą šio minėjimo apeigų metu aukure ugnis liūdią apie skaisčią ir negestantią Tėvynės Meilę šio minėjimo dalyvių ir kartu visos lietuvių išsivijos širdyse.

Prie paminklo LB Švietimo vadovas J. Ignatonis tarė žodį, o po jo visi dalyviai sugiedojo Lietuvos himną. Po to, Donelaičio žodžiais tariant... "sulaukė naujmetį bei šventai pasidžiaugė", visi išsiskirstė, nes vėl turėjo... "nusiverti savo darbus ir nepabūgti, kad išgirsim darganas užiant, ar kad orai mus daug syk visoki nugadins..."

Nugrims į praeitį ir nežinia šių dienų tautų laisvės ir nepriklausomybės budeliai, nusinėdami su savimi tautų praeikimą ir niekas geru žodžiu jų vardo neminės.

Gi kol mūsų lituanistinės mokyklos skiepys į mūsų jaunosios kartos širdis tautos meilę, pasididžiavimą ir pagarbą jos garbingai praeičiai, tol mūsų išsivijos jaunoji karta nežės savajai tautai. Ji neištrips pasaulio tautų konglomerate, o išausus LAISVĖS RYTUI grįš ten, kur ilsisi mūsų vytautai, basanavičiai, kudirikai, donelaičiai, maironiai, valančiai ir kiti mūsų didvyriai - mūsų garbingos tautos istorijos kūrėjai!

J. K. J.

Pažadai..vien pažadai

Asilų muzika nepasikeis, kaip tu juos bepersodintum...

Rašo: Dausa

atmintį ir iš istorijos nieko nepasimoko. Juk labai panašų "užliūliavimo" laikotarpį pergyveno pasaulis ir prieš II Pasaulinį karą, o ypač jo metu. Kai kas buvo nubaustas, bet tie, kurie vadovavo ir leidosi užmigdomi (Čemberleinas, Rooseveltas) domi nepaliesti, - jie neklati!

Gyvenančių už geležinės uždango komunistinių vergų nuomone, visi šie grūdų pardavimai sovietams atneša naudą tik... biznieriems ir komunistiniams politrukams. Gyvento jms taiti tik pasunkiną padėti. Ir štai kodėl: jeigu kiltų didesnio mas to badas sovietijoje, toji aplinkybė gimdytų visotuiną, visų tautybių, sukilimą, kuris nušluotų to bado kaltininkus. Lengva kalbėti biznieriems apie taiką ir jos išsaugojimą - jie sotūs ir laisvi, pelnosi iš vergiją našančių žmonių kruvino prakaito vai sių... Ar ateina kam nors į galvą mintis - iš kur tas auksas, kuriuo komunizmas moka Vakarams už gr dus? Tiesa, sakoma, kad auksas ne smirdi... Betgi buvo laikai, kai kalti no kai kas kai ką už tai, kad lupo aukso dantis iš lavonų... Dabar me susitinkame su dar daugiau rafinuc ta sistema, kuri iš karto žmogaus nežudo, bet priverčia jį dirbti ne-žmoniškose sąlygose, tolimojo Sibiro glūdumose, dirbti iki mirties, ka sant auksą komunizmui... Tokie vardai, kaip Aldan... Bodaibo... pas ko daugiau nei Vokietijos nacių koncentracijos stovyklos... Tai soviet nio aukso kasyklos... Ten jis: liet vis, latvis, ukrainietis, rusas metus sunkius darbus sąlygų... Pamėginkite - nukelta į 8 puslapi -

Naujausi komunistiniai pažadai, skirti žmonių mulkinimui, skamba: per septynmetį pastatysime daugybę trašų fabriku, chemijos gamyklų ir... 1970 metais bado grėsmė bus pašalinta!

Deja, niekas nenori prisiminti, - o kiek tokių daug žadėjusių penkmečių, septynmečių net dvidešimtmečių jau iki šiol buvo?..

Pergyveno pavertgas žmogus jau penkis stalininius "penkmečius". Pa sidarė monotoniška... Chruščiovas įvedė "septynmečius", o jo įpėdinis, reikia manyti, įves jau dešimtmečius, taip, kad tas garsiai visur išp kėtas komunizmas, nešantis "rojų" žmogui, ne artėja, o vis tolsta... Prisiimu 1953 metus... Įstaigos sie nose kabo didžiulis Josifo paveik slas, vaizduojąs tironą baltoje uniformoje, - "žvelgiantį į komunistinį rojų". Čia pavaizduotas ir Pavolgio miškų juostos, apsaugai nuo sausrų, čia ir aukštos įtampos laidai, čia ir didysis Turmenijos kanalas... Jeigu ir buvo kokios nors "juostos" so dintos, - neišgelbėjo jos nuo bado... Nors daug teko po sovietiją važinėti bet tikras aukštos įtampos linijas pirmą kartą pamačiau tik atsidūręs Vakarų Europoje, o iš didžiojo Turk menijos kanalo liko tik muilo burbulas.

Didysis šio amžiaus tironas pabai gė savo dienas... Jo įpėdinis netrukus paskelbė, jog prie "tėvelio" žemės ūkis vis smuko ir smuko, o jis, girdi, per dešimtmetį viską pataisys Štai ir prasidėjo "keitimai": sustan binti kolchozai... porai metų praėjus... vėl susmulkinti. Pradėta daugiau sovchozų steigti, siųsti į kolcho

Lenkų Internavimas

2-oji tąsa

Kad pasienio policijos pareigūnai nepamirštų karinio parengimo, kas savaitę darydavome pratimus. Taigi tą dieną 14:00 val. buvo numatytas pratimas - būrys ginantis. Turėjom susirinkti rajono viduryje esančiam Žalktynės kaime. Jame buvo 2-os pasienio sargybos būstinė. Ši kirtu laikui, bent kiek sujaukintas ir prislėgtas blogų žinių, nujoju ir aš. Nujausdamas, kad lenkai įtemptai seka, būri pasivedžiau į toliau nuo administracinės linijos esančią daubą.

Ta proga teko pabarti antrą sargybą, nes jos pora policininkų nenoromis vykdė mano jų pačių labai skirtą jiems darbą, - išlyginti paežerės taką, kuriuo jie patys patruliuoja. Jie laikė, kad policininkui nedera dirbti fizinio darbo nors ir tarnybos valandomis.

Besibarant man išsprūdo žodžiai, kad fizinis darbas niekam gėdos nedaro. Gyvename antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir vienas Dievas težino, ar mūsų valstybei pavyks išlikti neutraliai ir neokupuotai. Dings mūsų tarnybos, dings pensijos, teks fizinį darbą dirbti visiems. Iš policininkų veidų išskaičiau, kad jie į visa tai nekreipia rimto dėmesio ir laiko tik pabarimui, o gal ir pasi karščiavimu.

Tik pradėjus pratimą, dviračiu atvažiavo 2-os sargybos policininkas: - lenkų pusėje prasidėjo neįprastas gyventojų judėjimas ir Gaveikių dvare esančios lenkų sargybos grupavimasis.

Nutraukiau pratimus ir įsakiau sargybų viršininkams vesti vyrus į būstines ir sustiprinti sienos apsaugą.

Nuėjau į antrą sargybą ir palikęs arklį Žalktynėje, užkopiau prie pat sienos esančią aukštumą, iš kurios aiškiai matėsi Gaveikių dvaras, Sidabrų kaimas, esantis tik už apie 200 metrų, o už jo - Ličiūnų kaimas.

Mačiau kai iš Gaveikių dvaro išėjo kelios poros sargybinių sustiprinti sienos apsaugą. . . Į Sidabrų km. atlikę baltu nebalnotu arkliais seniūnas ir prikabinęs plakata, nuėjo Ličiūnų kaimo link.

Tuo pat pasigirdo moterų verksmai, o vyrai, matėsi, pradėjo ruošti arklus ir vežimus.

Supratau, kad vyksta mobilizacija. Reikėjo tik įsitikinti kokio masto.

Administracijos linija buvo prava nesilaikant logikos ar vietos sąlygų. Dažno ūkininko žemė buvo abejeose linijos pusėse. Tokių ūkininkų padėtis buvo sunkesnė - reikėjo gauti sienai pereiti leidimus.

IS NETOLIMOS PRAEITIES atsiminimai

Rašo: Pov. Tyrulis

Mūsų pusėje buvę Sidabrų kaimo žmonės, pamatę kas vyksta, metė darbus ir ėjo namo. Vieno iš jų prašiau perskaityti skelbimą ir man papasakoti ką ten rašo. Vyrukas buvo abejingas ir nieko neatsakė. Įbrukus jo delnan 5 litus, jis šyptelėjo ir pridėjo vakare ateiti.

Palei administracijos liniją ateina dviejų lenkų patrulis. Praeidami pro mane jie saliuotuoja. Aš juos užkalbinu:

- Kas gero pas jus?
- Mobilizacija, panie poručniku, - at sako abu kartu. Klausiu kokios apimties, bet, deja, jie nežino.

Grįžtu sargybinėn. Telefonuoju apie visa tai baro viršininkui Ukmergėn. Reikia pranešti ir ltn. X Vievyje, bet jo nerandu. Susirišu su II sk. Kaune. Jie sako, kad šios žinios plaukia iš viso lenkų pasienio. Tik ten taip pat nežinoma, kurių metų atsarginiai yra pašaukti.

Vakare atvyksta Sidabrų kaimo vyrukas. Jo žinios apie mobilizacijos apimtį buvo tikslios ir tuoj perduotos II-ram Skyrui ir Kauną.

Ivykiai veja vienas kitą. Skambina I-mos sargybos viršininkas vyr. polic. Strazdas, kad iš lenkų pusės yra atėjęs lietuviškai kalbantis asmuo. Jis turįs man pasakyti labai svarbų reikalą. Nujoju ir nusakytą susitikimo vietą. Krūmuose randu policininko Ališausko globoje manęs belaukiantį šie 35 metų inteligentiškos išvaizdos, švariai kaimiška apsirengusį vyrą. Jis taisyklinga lietuvių kalba manęs klausia:

- Ar jūs žygiuosite į Vilnių?
Vietoje atsakymo, aš jį paklausiu:
- Kodėl jums tai rūpi?
- Matote, kaip lenkų kariuomenės atsarginis gavau šaukimą vykti į susirinkimo punktą. Jei jūs žygiuotumėte aš nevykčiau. Likčiau jūsų pusėje.

Ką gi galėjau jam atsakyti? Žinojau tuometinės mūsų vyriausybės nerūpingumą ir mūsų didžiųjų intelektualų, tiek esančių valdžios sferose, tiek opozicijoje, kvailoką pacifistinę nusistatymą, pasiduodant įvykių eigai

Skaityk ir Platink

Laisvąją Lietuvą

ir laukiant stebuklingo Lietuvos apsaugojimo, nedarant tam jokių žygių. Jam atsakiau:

- Esu tik pasienio apsaugos kariuomenas. Nežinau vyriausybės nusistatymo, bet man atrodo, kad Vilniaus nepajudėsime.

Iš tolimesnio pasikalbėjimo paaiškėjo, kad jis 1923m. yra baigęs Giedraičių, tuo laiku buvusios neutralioje zonoje, lietuvių progimnaziją. Pasiteiravus apie jo tautybę, atsakė, kad lenkas, bet jo balse jutosi taisyklingas abejojimas. Pasirodo, gyvena visai arti sienos ir rankos mostu parodė savo gražų vienkiemį. Buvo labai nušimęs, kad teks eiti kariuomenėn.

Lyg ką nujausdamas, jį prašiau kad aplinkybėms susilksčius jis pasistengtų susitikti su manimi per policininką Ališauską.

Atsisveikinome abu prislėgti: jis nenorėjo palikti savosios sodybos, o aš nujaučiau, kad mūsų vyriausybė apvilis savo piliečius ir neįvykdys brolių vilniečių daugelio metų viltis bei lūkesčius - susijungti su savosios žemės kamieniu.

BUS DAUGIAU

Ką žinome apie Lietuvos Statutus?

Dr. J. Deveikė

"Mūsų Raštų Istorijos". Kaunas - 1925m. psl. 5-6.

Ir 1905m. J. Šliupas jau rašė savo veikalė "Lietuvių tauta senovėje ir šiandien" - "Statutas tapo išleistas rusiškoje kalboje o po tam perguldytas tapo į lotinišką ir lenkišką" psl. 446.

Tas vienodumas tvirtinimuose, su mažais skirtumais, pav. J. Šliupas pridėda 448psl. - "... visatinai lietuviškasis Statutas daugelyje vietų išreiškia savyje žiaurumą tuometinių papročių.", parodo, kad specialiu nuomonės apie Statutą yra tiek visuotinai priimtos, kad vadovėlių autoriai, arba kaip Šliupas, populiarinio veikalo autorius, kartoja net nedvejojami. Neturiu po ranka pastutiniųjų vadovėlių, skirtų lietuvėms istorijai, bet neabejoju, kad teigimai vis tie patys arba labai panašūs.

Tie teigimai yra daugumoje svertimų, kurie domėjosi mumis, sudaryti; mūsų tauta specialistų nedaug davė. Jų nebuvimu negalime nei didžiuotis, nei kitus kaltinti, vien tik save. Nes jau nuo XV-jo amž. sąmoningai buvo tautai įtaigojama, kad

Lietuvos praeitimi nėra ko domėtis, svarbiausias motyvas, apie kurį niekas nedrįso pabrilti buvo tas, kad nuo Vytauto laikų ir tautos moralinis veidas ir jos tarptautinė padėtis buvo kiekvienoje kartoje blogesnė, negu ankstesnioje. Tad vietoje rūpintis, kad būtų geriau, arba vietoj pastangų paremti tuos, kurie tikrai buvo naudingi tautai ir valstybei, vis daroma kad lietuvių tauta liktų lyg toji piramydė - be viršūnės, atseit - be galvos, nukreipiant visą susirūpinimą į materialinius dalykus. Toji nuotaika pasiekė kulminacinio punkto tuoj po šito karo pasiektaime paraginime - jaunime eik į techniką, mediciną, - materialiai geriau įsitaisyti. . . Kaip panašius ankstyvesnius, trukusius kelis šimtų metų, paraginimus, taip ir šita, padarė, ne koks svetimas ar tautos priešas, bet lietuvis. Tad nieko nuostabaus, kad eilinis lietuvis kur kas blogiau pažįsta savo tautos praeitį, negu kuris, to pat lygio ir išsilavinimo, kitos kaimyninės tautos žmogus.

Po šių pastabų tenka eiti prie lyko esmės.

Paprastai, kai kalbama apie Lietuvos Statutą, turima mintyje Tretis t. y. 1588 m., kuris vinyje ar kitonukelta į 6 puslapi

1886 m. sausio 1 d. Lietuvoje gimęs KLEOFAS JURGELIONIS lietuvių tautoje pagarsėjo kaip didelis poetas, talentingas kalbėtojas, režisierius, vertėjas, žurnalistas. Literatūroje žinomas ir Kalėdų Kaukės slapyvardžiu. 1963 gruodžio 24d. jis mirė Riverside, Calif. Nuotraukoje būrelis laidotuvių dalyvių. Priekyje sėdi p. Griniuvienė, buv. Lietuvos prezidento dr. K. Griniaus žmona, jų sūnus inž. L. Grinius, toliau nuotraukoje matosi velionės žmona H. Jurgelionienė, B. Brazdžionis, J. Švaistas, Ale Rūta, P. Orintaitė-Janutienė, J. Tininis, D. Mitkienė, J. Klauseklis ir kiti.

Jurgelionis buvo sudegintas ir jo pelenai palaidoti Čikagos Lietuvių Tautinėse kapinėse.

48-oji tąsa

Pasirengimas kelionei atima nemažai laiko, reikia tiksliai nustatyti maršrutą, numatomus sustojimo ir poilsio taškus, nakvynių vietas ir visas kitas smulkmenas, kurios, kaip atsimename iš mano pirmosios kelionės į Panevėžį, turėjo nepaprastai didelės reikšmės.

Kelionę reikėjo atlikti arba tais pačiais keliais, kokiais aš jau esu vykęs, arba, kaip tvirtino mūsų draugai, - rinktis kitą kelią, pasukant į Simonių girias, kur partizaninis veikimas buvo labai stiprus ir jų pagalba naudojantis kirsti tiesesniu keliu į Žaliosios miškus. Bet šiame plane buvo nemaloni spraga - mes, reikia pasakyti, bent iki šiol neturėjome geresnių ryšių su veikiančiais toliau nuo mūsų partizanų daliniais. O užmegzti kontaktą su partizanais, kaip matėme ir iš mano pirmosios kelionės, nėra jau taip lengva. Įtartinumas ir nepasitikėjimas kiekvienam nepažįstamam buvo mūsų gyvenimo taisyklė. Pagaliau juk mes buvome ir gerai pamokyti, kad negalima lengvai tikėti kiekvienam praeinančiam asmeniui, nesvarbu, kad jis sakytųsi ir besąs partizanau. . .

Mes labai gerai žinojome apie stiprią veiklą partizanų Šimonių girioje, žinojome, kad jie turi bene gausiausių skaičių kovotojų visoje rytu Lietuvoje, bet, deja, iki šiol nei mums, nei jiems nebuvo reikalo palaikyti glaudesnių ryšių, kovojome kas sau, besirūpinami savais reikalais, kurių ištikrųjų buvo su kaupu.

Tuo laikiniu partizaninio veikimo silpnėjimui pusė ir buvo tas gerų ryšių neturėjimas. Mes neturėjome vienos gerai organizuotos centrinės vadovybės, nepalaikėme reikiamų kontaktų su kaimynais (žinoma, išimtis buvo mūsų valdžia būriai) ir mažai tesirūpinom kas dedasi toliau

mūsų "nosies"- mūsų aplinkos.

Esant tokioms aplinkybėms, buv nutarta "skristi", kaip ir pirmą kartą, savarankiškai, nesiekiant jokios pagalbos . . .

Iš kitos pusės, mūsų kelionėje buvo du pavojingi taškai: keliaujant pirmuoju planu (tuo keliu, kuriuo aš jau buvau keliavęs) tektų perkirsti pavojingą zoną apie Anyksčius ir Viešintas, kur ten esantieji rusų kolonistai sudarė nemažus stribus būrius ir buvo gan aktyvūs kovoje su partizanais. Naudojant naują kelionės maršrutą - keliauti į Šimonių girią, tektų kirsti kitą pavojingą punktą - Kupiškį, kuris irgi jau buvo gerokai apkrautas raudonomis baciilomis, jau nekaltant apie tai, kad ten stovėjo ir rusų igulos, nes nuo Šimonių vis vien tektų eiti į Kupiškio pusę. . . Norint jį aplenksti, susidarytų didelis kablųs ir kelionė prailgėtų keliomis dienomis.

Pagaliau ateina išskeliamos diena. Mes nešamės gan nemažą našta. Ginkluoti automatais, šovinių atsarga, amerikoniškų konservų davinys trims dienoms (tų konservų mes vis dar turėjome pakankamai!) ir trumpi kailiniukai nakčiai. Nors ir buvo vasara, bet nakvojimas miškuose, dažniausiai drėgnose vietose, reikalavo kokio nors šiltesnio apda

ro ir kailinukai buvo kaip tik geri ir patogūs.

Mus išlydi kuo ne visa stovykla, o atvykęs iš miestelio mūsų didysis bičiulis Sereika žada mus pavežėti geroką kelio gabalą iki Rubikių ežero.

Šios vietos mums gerai pažįstamos ir mes čia nesitikime jokių didesnių pavojų, už tai galime ramiai keliauti, kaip gražiais gerais senais laikais. . .

Kelionė prasidėjo. . .

Su geruoju Sereika mes atsisveikinome netoli Rubikių ežero saulei leidžiantis. Jis pasuka į namų pusę mes pėsčiomis pasukame ežero rytiniu pakračiu į šiaurės vakarus. Kaip ir pirmoje mano kelionėje, nu tariam prieš mus esantį geležinkelį perkirsti prieš Anyksčius ir, atsidūrę anoje jo pusėje, tęsti kelionę iki Šventosios, kur tikėjomės atsidurti apie rytą. Dieną buvom nutarę praleisti kur nors Šventosios pakrantėse ir sekančią naktį, persikėlę per upę, pasinešime į vakarus, gerokai aplenkdami Viešintas, laikydami daugiau šiaurės. . .

Kelionė nėra sparti. Atsargumas atima daug laiko ir kartais tenka valandą kitą sugaišti sekant kokį įtar-

tiną vienkiemį ar. . . krūmą. Mes puikiai žinome, kad mūsų uždavinys yra pasiekti savąjį tikslą, neieškant jokių bereikalingų susirėmimų, kaip galima ramiau ir tyliau prasmukti pro keliaujamas apylines, nepalikant pėdsakų, kad mes čia ėjome. . .

Geležinkelį praeiname be jokio didesnio sutrukdyimo. Normaliai jis buvo saugomas raudonųjų patrulių, bet jų mes čia nematome. . .

Reikia pasakyti, kad Lietuvos partizanai nenaudojo rusų partizanų taktikos ir geležinkelio linijų nepuldavo ir jo nesprogdindavo. Bet rusai iš seno papratimo, matydami visur pavojų, geležinkelį gan stropiai saugojo, panaudodami savo rezervinius dalinius ar besiorganizuojančius stribus.

Anyksčiai dabar mums lieka kairėje ir mes ven gđami kaimų, vienkiemų, gan sparčiai žygiuojame pirmyn.

Jei teisingai orientuojamės, mes turėjome būti jau netoli Šventosios. Dešinėje nuo mūsų turėjo būti kaimas X, kiek toliau kitas - Y, o per jų tarpą mes buvome numatę pasiekti Šventosios pakrantes. Buvo jau gerokai po dvyliktos, kai staiga išgirdome X kaimo rajone gan intensyvią šaudymą. . .

Mes skubiai įkopiame į čia pat esančią aukštumą, sugulam ir kuri laiką klausomės šūvių garsų. Naktis tamsi, jokio matomumo.

Susirėmimas truko neilgai. Kaip viskas staiga prasidėjo, taip staiga ir nurimo. . . Mus supa vėl rami naktis tyla, jokio garso. Po kiek laiko girdime kaž kur tolimoje dundantį ratas, - važiuojama ne vieno vežimo ir garsai, atrodo, artėja į mus. . . Mes žinome, kad čia kaž kur turi būti vieškelis, bet mes jo nematome, jis paslėptas nakties tamsoje. Tokie susišaudymai tais laikais buvo ne naujiena. Tai buvo kasdienė duona tiek mums, laisvės kovotojams, tiek mūsų priešui - rusui ar jo pakalikams.

Visi garsai pagaliau nutilsta, vežimai nudunda kaž kur dešinėje nuo mūsų ir mes dar kuri laiką klausomės tylos, nesiryždami pasikelti to limesniai kelionei.

Iš viso, puikiai galime nuvokti, kad jei čia pat įvyko susišaudymas, vadinasi, mes turime čia pat ir mūsų draugus ir mūsų priešus. . . Kur jie ir ką jie planuoja, - kas atspės. . .

Danguis rytų pakraštys jau raus-ta ryto zaroje. . . artėja diena ir mes negalime gaišti, kad nepasilikus čia šioje vietoje laukiant dienos. Mums būtina reikia aplenksti tuos kaimus ir pasiekti upės pakraščius, kur turėjome susirasti saugesnę vietą pra leidimui dienos.

Kita mūsų bėda, - negalime dabar patikrinti savųjų žemėlapių, kad nustatytume tikslią vietą, kurioje mes esame. Koks nors uždegimas švieselės, aišku, šiose aplinkybėse galėtų mums būti praveržimas, o orientuotinis svetimoje vietoje, kad ir išsinarinėjus iš anksto žemėlapi, nėra jau toks lengvas uždavinys. . . Aplinka nėra jau taip tiksliai žemėlapiuose pažymėta. . .

BUS DAUGIAU

Spaudos ir gyvenimo verpetuose ...

TAI BENT MORALISTĖ!
Susirado Tysliavienė geležėlė: nebe pirmą kartą kabinasi prie vieno redaktoriaus, kad jo žmona su kitu pabėgo. Kviečia netgi lietuvių visuomenę: "...apsispręsti ar vieno (-) redaktoriaus žmona gerbiamai pasielgė į Californiją pabėgusi." Išveičia tas reikalas mažiausiai liečia, bet jeigu Vieniūnė tuo klausimu apeliuoja į visuomenės teisimą, tai patartume save irgi nepamiršti... juk pati p. Tysliavienė irgi iškėjo už pabėbusio nuo žmonos vyro...
*****

"Tėvynės Balsas" spausdina eilėraščius, kuriuos sukuria "savo jausmams išreikšti paprasti žmonės"... Prašome pasiskaityti vieną iš tų eilėraščių posmų:
"Neliesk aukštinių varpų,
žiūrėk, žemyn kaip svyrą,
Tik trauk gimtinės orą -
žiedais persunkta, tyrą..."
Vergui - kolchozininkui netgi draudžiama paliesti savo pūslėtomis rankomis užaugintų javų varpas! Ne vie nas iš jų už šį "nusikaltimą" išvežtas į Sibirą. Jam palikta vienintelė privilegija - leidžiama kvepuoti tyru oru, nes okupantas dar nesugeba jo iš pagertos Lietuvos eksportuoti.
*****

TAI BENT AMŽELIS ...
Amerikiečių spaudoje paskelbta žinia, kad Philadelphiaje gruodžio 24d. savo gimtadienį šventė lietuvis Adam Ozalis, tą dieną sukakęs 111 m

amžiaus. Iš 19 jo turėtų vaikų išliko gyvi tik 5.
*****

PAGARBA JAM!
Journal American sausio 4d. laidoje idėtas L. KAVALIAUSKO (Elizabeth, N. J.) laiškas, kuriame jis reiškia redakcijai padėką už dažną minėjamą Lietuvos vardo ir priminimą skaitytojams, kad turi būti kovojama už Lietuvos nepriklausomybės grąžinimą. Pagarba šiam kovotojui už Lietuvos laisvę!
*****

TUŠČIAS KLAUSIMAS
"Vienybės" "Stebėtojas", rašydamas apie Vilniaus dabartinę biblioteką, klausia: "Būtų įdomu žinoti, ar yra ir Amerikos bei kitų užsienio lietuvių leidinių, ir ar jie laisvai piliečiams prieinami?"
"Stebėtoju" patartume mažiau vaidinti... Jis, kurs pats ant savo kailio patyrė okupanto santvarką, puikiai žino, kad užsienio lietuvių leidiniai okupuotoje Lietuvoje laisvai piliečiams neprieinami. Jis laikomi po raktu iš saugomi nuo visuomenės akių.
Newyorkiečiai šneka, kad prezidentas "Stebėtoju" kauke į "Vienybę" rašinėja Juozas Valakas - dabartinis tautininkų sąjungos New Yorko skyriaus valdybos narys. Būtų įdomu žinoti, ar ir daugiau tautininkų paslapčiomis remia "Vienybę"?
*****

RAUDONAS STEBUKLAS
Pasirodo, kad raudonieji bedieviai

irgi tiki stebuklams... Apie vieną iš jų pasakoja garsusis melo šaltinis, vadinamas "Tėvynės Balsas" (tikslus jo pavadinimas turėtų būti "Okupanto Balsas"): "Tiesiog stebuklai! Karvė paslika gulėjo, oda ir kaulai bebūvo. Atvažiuo, padarė operaciją o dabar piena kibirais matuojam..."
*****

PAVOJINGAS PATARIMAS
"Argentino Lietuvos Balsas" savo vedamajam pataria su okupuota Lietuva bendradarbiauti, nors tas surišta su dideliais pavojais. Esą, "knygnešiai, - sako laikraštis, - ir anomet okupantų buvo persekiojami ir tremiami Sibiran. Dabartiniai okupantai dar žiauriau baudžia Lietuvos žmones už ryšių palaikymą su savaisiais išeivijomis. Išstos šeimos išstremtos Sibiran vien dėl įtarimo... Viso to akivaizdoje yra būtinas reikalas palaikyti ryšius ir bendradarbiauti su broliais pasilukusiais okupuotoje Lietuvoje."
Teatsimena "ALB", kad knygnešius padėtis buvo skirtinga: jie rizikavo savo laisve ir gyvybe. Argentinose L. Balso redaktorius, gyvendamas Vakarų pasaulyje, yra s a u g u s ir jo nepasiekė ilgi burlioko pirštai. Jeigu kas nukentės, tai tik tie, kurie supančioti vergijos pančiais. Todėl ar nuosauku skatinti bendradarbiavimą ir statyti į pavojų mūsų pavergtą broli? Ar nebūtų išmintingiau išsiklausti į jo pageidavimus ir daryti tik tai, ką jis pataria, neprimetant jam savo nuomonės? Jam, o ne mums, grėšia represijos ir deportacijos ir jis, tikrai jis, gali rekomenduoti išeiviams kaip jie turi elgtis bendradarbiavimo klausime. Nei K. Norkus, nei V. Širvydas nei kiti panašūs patarėjai negali lygintis su ekspertu-pavergtu lietuviu. Jis šiame reikale turi didžiausią patyrimą ir geriausiai pažįsta savo suktą priešą.
*****

"LAISVĖ" GINA "VIENYBĖ"
"Laisvė" gindama Tysliavienės paaiškinimą apie "Vienybės" pini ginius šaltinius, vis gi pripažįsta, kad kur suoja versija apie dalyvavimą šioje transakcijoje "Maskvos aukso". Bimba, atrodo, užinteresuotas saugoti "gerą vardą" ir "Vienybės" ir Maskvos aukso, nors jo pavaldiniai - laisviečiai kelia balsą prieš Tysliavienę, todėl ji savo laikraštyje viešai nepadėjo jiems už surinktas aukas "Vienybei" paremti.
Kas liečia pačius šaltinius laikraščio skoloms padengti, vistiek yra kai kurie neaiškumai. Balandžio mėnesį "Vienybės" leidėjų vardu buvo idėtas atsišaukimas ir prašoma: "...sukel-

ti \$ 5,000 fondą skoloms už mašinas apmokėti... Likusioji skola už mašinas turi būti apmokėta greičiausiai laiku, nes kitaip Vieniūnė tą turtą gali prarasti, nežiūrint imokėtos sumos".
Todėl dar kartą Vieniūnės leidėjos klausiam, kas gi buvo tas paslaptingas, didysis mecenatas, išgelbėjęs laikraščio tragišką padėtį. O gal V. Tysliavienė teiks savo skaitytojams parodyti atskaitomybės knygas, kaip kad ji buvo žadėjusi pavasarį išsiuntinėtuose slaptuose laiškuose, prašydama iš kiekvieno po \$100? Būrų daug paprastesnis ir labiau įtikinantis, negu aiškinimas nieko nepasakantis, abstrakčiais sakiniiais.
*****

NĖRA KUO DIDŽIUOTIS ...
Okupanto spauda didžiuojasi, kad "Tarybų Lietuvos sostinės šiauriniame pakraštyje baltuoja nauji rūmai. Tai 150 lovų Vilniaus tuberkuliozinė ligoninė." Vargšė Lietuvėlė! Tuo metu, kai Vakarų pasaulyje, iskaitant ir Ameriką, džiovininkų skaičius mažėja ir tuberkuliozinės ligoninės užda-

romos dėl ligonių trūkumo, už geležinės uždangos statomos... Tas tik rodo, kad okupanto globojamų gyvenotojų tarpe džiūva plinta.

Išmintingiau būtų padarę ruseliai papasakodami kur ir kokius naujus kalėjimus jie yra pastatę. Nejaugi ir dabar suimtieji tebelaikomi "buržuaziniuose" kalėjimuose, kurių skurdi aplinka buvusių komunistų-kalinų buvo taip gražiai aprašyta ir apdainuota?!... O gal ir čia bolševikai ims teisintis tais pačiais žodžiais, kaip Tysliavienė enkavedistas Stasiulis pareiškė: "Geresnio ir moderniškesnio viešbučio Kaune tuo tarpu neturime. Bet kodėl turėtumėte, jūliai vienas iš jūsų buržuazijos palikimų...". Taip... po priedanga buržuazijos bolševikėliai slepia savo materialinį ir dvasinį skurdą.
*****

NUOSTABI PAŽANGA ...
Okupantas, iskaitant ir vietinius jo garsiakalbius, išsijuosęs įtikinėja išeivius, kokia didelė padaryta pažanga nukelta į 7 puslapį

Kongresmanas Glenard P. Lipscomb (dešinėje), rezoliucijų Lietuvos laisvinimo reikalui pradininkas, su Rezoliucijoms Remti Komiteto pirmininku Leonardu Valiuku.

Los Angeles miesto burmistras S. W. Yorty taria žodį Kalifornijos lietuviams. Kairėje - Juozas Kajeckas, Lietuvos Atstovas Vašingtone nuotrauka - L. Kančausko

2-oji tąsa

Jam neturėjau nieko pasakyti, kiek jau buvau pasakęs Saugumo tarytojui. Pasibaigus tardymui paprašiau advokatą Našliūną, kad apsiimtų mane ginti. Pabuvus kalėjime apie pusantro mėnesio, pranešė, kad mano byla paskirta balandžio mėn. gale Kariuomenės teisme. Už vis keisčiausia buvo tai, kad byla busiam ti svarstoma prie uždaru durų...
Kalėjime gausu teisės ekspertų, žinančių įstatymų paragrafus neblogiau už bet kurį advokatą ar prokurorą. Visi jie sutarė, kad mano byloje nėra nusikalstamo veiksmo, už kurį reikėtų atiduoti teismui. Greitimos kameros gyventojas teisininkas Jasūkaitis teigė, esą tik todėl byla ir bus svarstoma prie uždaru durų, kad galėtų "įkirsti" kiek reikiama. Kitas likimo draugas, buvęs saugumo valdininkas Vytautas Druskis spėjo, esą į šį reikalą gal yra įveltas dar kas nors, kurio nenorima parodyti viešumai. Keletą dienų prieš teismą oficialus "Lietuvos Aidas" paskiria mano garbei net įžanginį, kur tarp kitko buvo pasakyta - "... tokie asmenys patys išsi-braukia iš viešojo gyvenimo". Atseit teismui belieka pastatyti tašką...
- Labai retas iš mūsų, kuris pagerbiamas įžanginiu. Tai sveria daugiau už visus paragrafus. Pagyvensime drauge bent ketvertą metelių, - sveikina mane nusmerkietį ilgesniems terminams. Ne taip jau duosnūs pranašauja mažiausia pusantūrą metų.
Teismo dieną kalėjimo administracija ketina mane varyti teismam surakintą su kitais. Labai nuolankiai protestuojant, - jie nusileidžia. Mane ir dar du (komunistus) varo keturi prižiūrėtojai.
Kaltinimo aktas perdėta tirštats; ... rengėsi ir kitus ragino ginkluotu sukilimu nuverstį esamą valdžią

ir tt. Advokatas Našliūnas sako: - Pyragius įsipylė į kišenę sauja šovinių, be šaunamo ginklo, į kitą kišenę įsikišęs keletą gabalų dinamito, be sprogdukių, išėjo versti valdžios. Kas rasta jo parašyta - nėra joks nusikaltimo įrodymas, nes įsta tyme pasakyta, kad proklamacijų platinimu gali būti pakaltintas asmuo, pas kurį rasta bent trys egzempliorai... Prašo išteisinti. Iš Ginklavi mo Valdybos kviestas ekspertas Dr Jasaitis sako, - dinamitas be sprogdukių nepavojingas. Įmetus jį į ugnį, jis tik sudegtų, kaip popieris ir nuo trankymo nesprogtų. Prokuroras pulk. Matulevičius kaltina blankiai. Prašo tinkamai nubausti, bet bausmės nenurodo. Teismo sprendimas: nubaudžiamas 1 mėn. kalėjimo, užskaitant sėdėtą laiką ir jei neturi kitų bylų - paleisti.
Kadangi iš viso buvau sėdėjęs du mėnesius, išėina kad valstybė liko man skolinga vieną mėnesį laisvės.
Pabuvęs laisvėje lygiai dvi dienas, gauau Saugumo parodymą... esą esu ištremiamas ir turju nedelsiant aplėisti Kauną. Vėl paimamas pasižadėjimas "neveikt prieš...". Išvyks tu į Nidą. Tada studentai sukūrė naują posmą aktualijų: "Joną Pyragių iš Kauno varo, kam sklandytuvu jis kilpas daro... Ne už tas kilpas jį varė...
Kad ir ištremtam vis tik sekasi laikyti ryšį su pasauliu ir sužinoti kai kurių mano bylos smulkmenų. Mat reikia turėti gerų draugų...
Atsidūrus mano bylai Kariuomenės teisme, vieną dieną Krašto Ap-

PAVOJINGAS DRAUGAS

Atsiminimų žiupsnelis iš praeities laikų

J. Pyragius

Teismui pirmininkavo pulk. Gurevičius. Su juo kadaise kartu išėjome Aukštuosius Karininkų kursus.
Klaipėdoje kiek vėliau teko sutikti tometinį "Lietuvos Aido" redaktorių Igną Šeinių ir priremti jį dėl ano įžanginio. Jis visais šventais gy nėsi niekuo dėtas... Pasirodo straipsnis buvęs užsakytas paties Teisingumo ministerio Šilingo pas "LA" bendradarbi Bronių R. ir lieptas atspausdinti įžanginiu.
Kodėl Šilingas taip rūpinosi mane nubausti? Viena - jis ir Voldemaras draučiai nemėgo vienas kito. Žmonės juokavo, esą todėl, kad abu buvo ma-žo ūgio. Taigi, viską kas bent kiek rišosi su Voldemaru, Šilingui buvo rūpina. Tikroji priežastis betgi buv kiti.
Vytautas Druskis spėjo teisingai, kad į reikalą yra įmaišytas dar kažin-kas, apie ką aš nutylėjau. Turime grįžti kiek atgal.
Grįžęs Kauną iš pirmojo ištremimo, kartą gatvėje sutikau bendramintį. Vadinsime jį Juozu. Jis buvo seniau išėjęs iš kariuomenės į atsargą. Prieš tai buvo baigęs užsienyje Generalinio Šatbo Akademiją ir vėliau Kaune Teisų Fakultetą. Ne be pagrindo didžiavosi esąs Lietuvoje vienintelis išėjęs aukštąjį karinį ir civilinį mokslą. Dabar jis bu vo Kauno Apygardos Teisme prokuroro padejėju.
Pakalbėjome apie šį ir tą, Juozas ir klausia:
- Tai ką manai veikti dabar?
- Nieko. Štai Areo Klube...
- Kaip tai nieko? Argi nematai to,

kas dedasi, - suspirga Juozas.
Tiesą pasakius, nieko daug blogesnio, kaip buvo iki birželio 7d. nesimatemė. Asmeniškai jaučiausi neteisirgai nuskriaustas, atėmus man savanorio medalį. Skaitydamas, kad šis medalis nėra koks apdovanojimas, o tik savanoriybės fakto patvirtinimas. Krašto Apsaugos Ministerijoje sakė, kad medalis atimtas Vidaus Reikalų Ministerio parodymu. Kreipiausi ten, bet atsakė nieko apie tai nežinau. Padaviau prašymą valstybės prezidento vardu, apmokėjęs 4 litais žyminio mokesčio, atseit, noriu gauti atsakymą raštu. Kiek laiko pra-slinkus, šaukia mane į policijos ncvadą ir nori pagarsinti atsakymą į mano prašymą grąžinti medalį. Kadangi atsakymo neduoda į rankas, atsisakau išklausti raštą ir nepasi-rašau jį girdėjęs. Nuovados viršininkas išpėja, kad toks elgesys gali suteikti man nemalonumų.
Buvo pikta, nes medalį atėmė tik tam, kad neišrašyčiau į Savanorių Sąjungą, kur tuo metu buvo juntamas stiprus "rūgimas".
Išdiskutavus politinę buklę, priėjo me išvados, kad vis tik reikia kas nors daryti. Pritariau Juozo sumanymui: gruodžio 17d. perversmo dalyvių-karininkų vardu parašyti memorandumą buvusiame prezidentui D. K. Griniui. Jame turėtų būti išdėstytos perversmo dalyvių pažiūros ir priežastys atvedusios į perversmą, mūsų lūkesčiai, dabartinė padėtis ir mūsų nusivylimas. Nors sutarėm reikalą laikyti paslapyje, bet kai kurias detales skaičiau būtinai aptarti su artimesniais bičiuliais Vl. Morkum ir J. Špokevičium. Pirmas projekto skaitymas su Juozu įvyko vieną popietę ramioje "Astos" kavinėje. Sutarėm, kad ištaisius ir pa-pildžius dar kartą susitiksim antrą skaitymui už poros savaitių atskirame kabinate "Ramyno" restorane.
BUS DAUGIAU

LITHS METINIS SUSIRINKIMAS įvyko gruodžio 8d., kuriame išrinkta nauja Lituanicos Valdyba: R. Kožėnas, J. Juška, A. Jurkšaitis, J. Pleirys, A. Martinkus, R. Libus ir Česniauskas. Revizijos Komisijon- L. Juraitis, H. Jeningas ir J. Juška.

1963 metais viso sulaužta 41 rungtynės. Laimėta 22, lygiomis 12 ir 8 praloštos. Bendras įvarčių skaičius 110-72 Liths. naudai. 1963m. galutinė I-mos div. lentelė- 1) Wings 24 t. 2) Liths 17 t. 3) Atlas 16 t. toliau seka iš eilės Lighting 16, Wanders 15, Necaxa 12, S. Joe 7 ir Sparta 7 t.

CHICAGOS ŽINIOS

LSK Neris tinklinės dalyvauja Gage parko lygos pirmenybėse. Joms vadovauja ilgametis Neris treneris Z. Žiūpsnys. Pirmenybėse žaidžia ir naujai susikūrusi "Audra".

* LFK LITUANICA Naujų Metų sutikimą ruošia Lietuvių Auditorijoje. Įėjimas - \$3. Kvietimai gaunami LITHS KLUBE - 2622 W 69 St.

* ASK Lituanica, pirmą Kalėdų dieną, Lietuvių Auditorijoje rengia šokių. Paremkime akademikus at-

Sporto Žinios

SPORTO ŽINIŲ SKYRIŲ VEDA - J. PLEIRYS

Visos sportinės žinios ir nuotraukos siunčiamos šiuo adresu: 6658 So Rockwell St. Chicago 29, ILL. Telefonas - PR 8 - 8868

silankydami į šį smagų pobūvį.

* ASK Lituanicos kombinuota krepšinio komanda dalyvauja Foster parko pirmenybėse. Rungtynės vyks ta penktadieniais -vakarais - 83 St ir Loomis - pietuose.

JAV LIETUVIAI Į AUSTRALIJĄ
Jau anksčiau spaudoje buvo rašyta, kad daromi žygiai mūsų krepšinininkų išvykai į Australiją. Dalykai realizuojasi geroj pusėn. Clevelande įvykusiame šiaurės Amerikos FA Sąjungos suvažiavime nutarta kelionę ruošti 1964m. liepos-rugpjūčio mėn. Numatoma visa eilė rungtynių su australų klubais ir žinoma, su lietuvių komandomis. Su-

važiavime paaikškėjo, kad didelę dalį išlaidų padengs australiečiai, bet jų nemaža dalis reikės sukelti čia. Prisimenant prieš keletą metų išvykos pasisekimą į pietų Ameriką ir puikų Lietuvos vardo išgarsinimą, manoma, kad visuomenė supras tokių išvykų reikšmę ir gausiai ją parems. Išvykai jau ruošiamasi.

* Gruodžio 1d. įvykusiose futbolo rungtynėse Lituanica lengvai sudorojo meksikiečių Tanners 7-1 (1-1) Tanners III div. stovi antroji vietoj. Įvarčius pelnė - Georgas 4, H. Jenigas 2 ir Pudimaitis 1.

* Gruodžio 8d. įvykusiose draugė

KALĖDOS - tąsa iš 6 puslapio

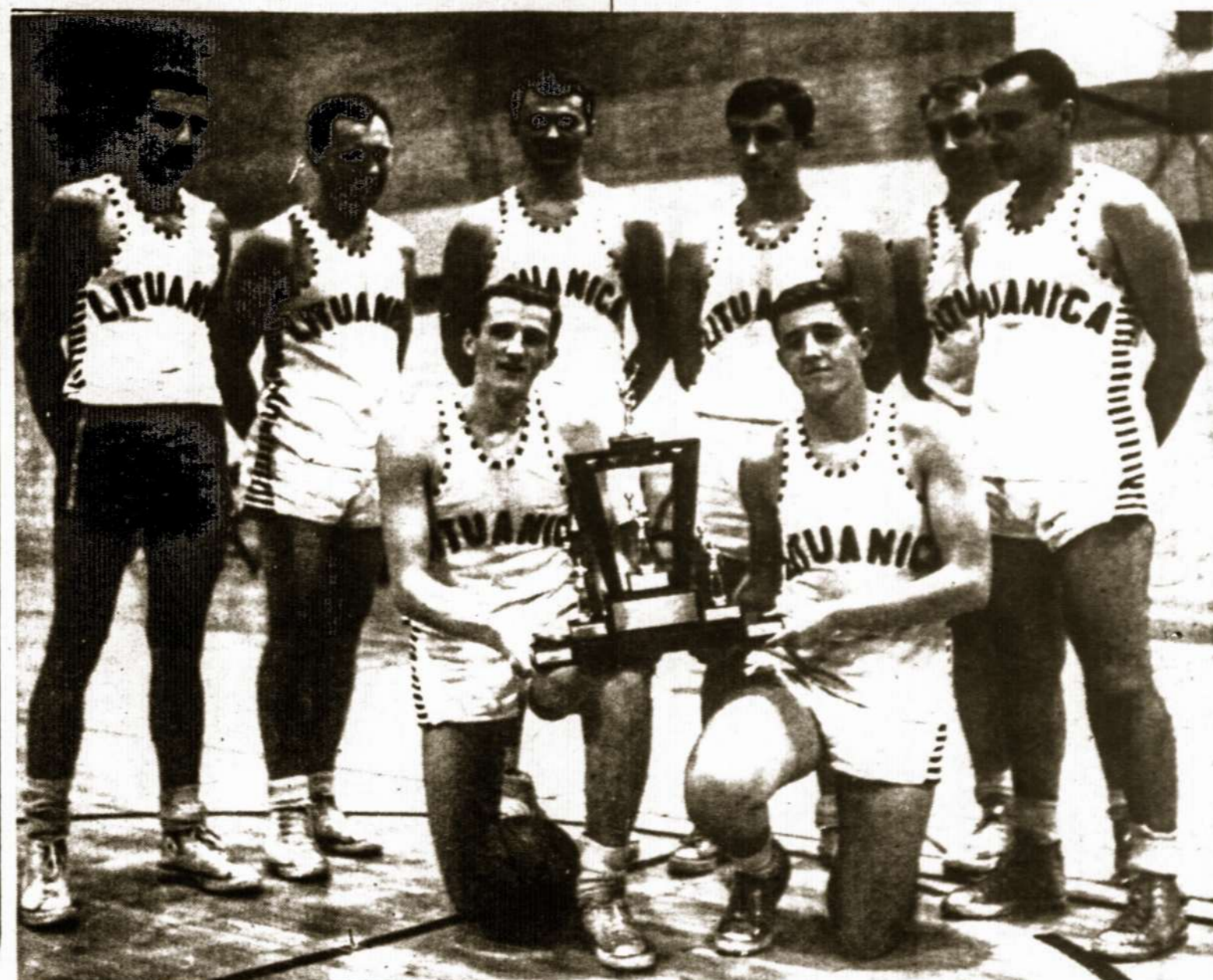
dengta. Bet ji buvo graži. Po Kūčių vakarienės suskambėjo lietuviška kalėdinė giesmė, pora jau trijų dainelių. Išgirdę tai, išartimiai sių būstinių susirinko vokiečiai kariai ir susižavėję, susijaudinę klausėsi mūsų dainų. Šventos Tylios Nakties mistika visus suartino, visus nukėlė į gimtųjų namų pastoges, pas šeimas...

Jeigu kas šiandien pasijustų vienišas... Viengungiai ar tie, kurie dėl kokių nors priežasčių savo namuose negalėtų surengti Kūčių, arba tie, kurie turi mažų vaikučių ir norėtų jiems parodyti kaip gražiai atrodo tautiška papuošta eglutė ir daugumas šiame rašinėlyje paminėtų apieigų, - teatinei į ALVUDO rengiamas Kūčias gruodžio 22 d. (sekmdien) 2 val. p. p. Gage Parko rūmuose - 2411 West 55 st). Kūčių vakarienės stalą, kiek teko girdėti, puoš net 22 skirtingi lietuviški tradicijų patiekalai! O Kalėdų Senelis (sako atvykęs iš Lietuvos) dalins vaikučiams dovanėles. Bus ir kita graži programa, kuriai vadovaus ALVUDO vaikų teatro direktorius A. Brinka.

KALPAS UOGINIUS

kose rungtynėse LITHS įveikė I-mos div. vokiečių Wanderers 3-0. Prie

ASK LITUANICOS krepšinininkai, tretį kartą laimėję Lietuvos Gen. Konsulo Dr. P. Daužvardžio pereinamą dovaną. Iš kairės (klupi) Miknaitis ir Baliūnas, stovi - Germanas, Dironis, Šakalys, Kaunas, Bosniakas ir Kamarauskas. Nuotrauka - P. Petručio

LIETUVIŠKA APDRAUDŲ AGENTŪRA

Gyvybės, ligoninės, automobilių, baldų, namų ir visos kitos apdraudos - asmenims, profesionalams ir biznio įstaigoms. Laisvas pasirinkimas kompanijos ir apdraudos rūšies. Nemokamas pataravimas ir informacija. Valstybės patvirtintos kainos. Smulkesnei informacijai gauti skambinkite, rašykite, užeiškite:

JONAS KIRVAITIS

INTERSTATE INSURANCE AGENCY

6108 S. Ashland Avenue

Chicago 36, Illinois

Telef.: WALbrook 5-5671

Taupykit ir Skolinkit Pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parke

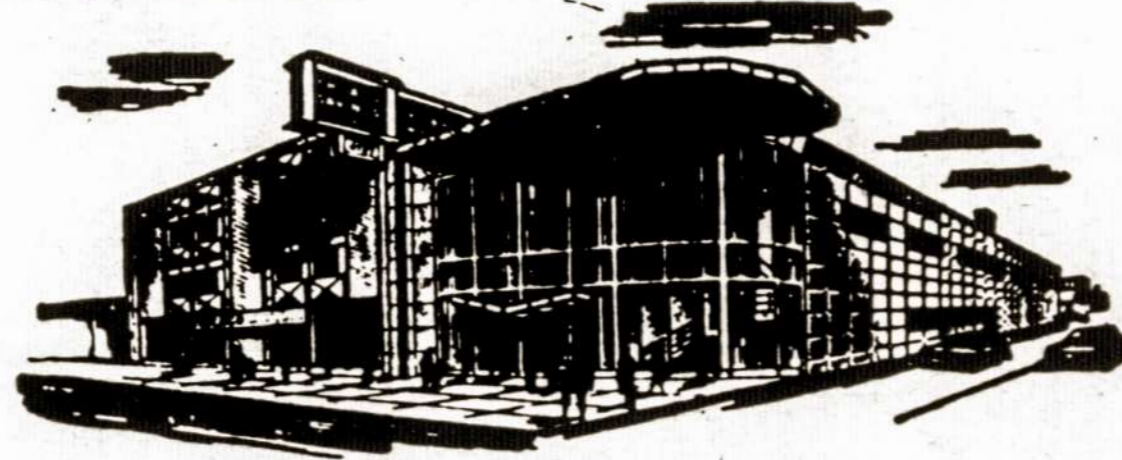
VALANDOS:
Pirmad. nuo 12 iki 8 popiet
Antrad. nuo 9 iki 4 popiet
Trečiad. uždaryta visą dieną
Ketvirtad. nuo 9 iki 8 popiet
Penktad. nuo 9 iki 8 popiet
Šeštad. nuo 9 iki 12:30 p. p.

4 1/2% anticipated dividend on investment accounts

Chicago Savings bendrovės naujai padidinta įstaiga su dviem kėmais automobiliams užima 290 pėdų plotį. Tai viena įdomiausių ir mūsų klientų patogumui puikiai įrengta įstaiga Chicagoje. Aukšti dividendai, apdraustas saugumas, skubus ir malonus pataravimas.

Taupykite ir skolinkite pinigus Amerikos Lietuvių Sostinėje - Marquette Parko apylinkės centre.

Current Dividend up to 4 1/2%

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

6245 South Western Avenue.

Chicago 36, Illinois

GRovehill 6-7575

PARAMA-

PIRKITE NAUJOJE MODERNOJE MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĖJE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. Janušaitis ir J. Mažeika

ČIA GERIMUS PIRKSITE TIKRAI PIGIAI! TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ

BARNETT PRANC. KONJAKAS 5th \$4.98
GERMAN BRENDY 5th \$3.98
CANADIAN WHISKEY 5th \$3.98
VODKA pilna kvorta \$3.59
KRON BRANNVIN
AQUAVIT (švediška) 5th \$3.98

COCKTAILS MANHATTAN OR
MARTINI kvorta \$2.98
ZELLER SCHWARZ KATZ..... \$1, 29
(vokiškas vynas)
NAPOLEON FRENCH BRENDY..... \$3, 35
BORDEAUX pranc. vynas 5th \$0.98

Linksmų Šv. Kalėdų Švenčių

LINKI

SOPHIE BARCUS

ŠEIMOS RADIO

ALDONA IR FELIKSAS DAUKAI

7159 S. Maplewood Ave. Tel. HE. 4-2413

CHICAGO 29, ILLINOIS

DAUG DŽIAUGSMO LINKI ŠVENTŲ KALĖDŲ IR NAUJŲ METŲ PROGA

MARQUETTE GIFT PARCEL SERVICE

2439 W. 69TH STREET CHICAGO 29, ILLINOIS
OFFICE TEL. WALbrook 5-2737

COSMOS PARCELS EXPRESS CORPORATION
LICENSED BY INTOURIST

3212 S. HALSTED ST. CHICAGO 8, ILL.

OFFICE PHONE 225-1864

SAVININKAI - V. ŽUKAUSKAS ir E. V. ŽUKAUSKAS

Linksmų Kalėdų švenčių ir Caimingų Naujųjų Metų

LUCY'S FASHION DRESS SHOP & EXPRESS GIFT PARCEL CO.

BENDING PACKAGES TO S.S.S.R.

GAUSUS MADINGŲ SUKNELIŲ PASIRINKIMAS

Didelis siuntiniam tinkamų medžiagų pasirinkimas. Žemos kainos: pvz. 6 vyrų kostiumams medžiaga tik \$33,00 su persiuntimu tik \$68,50! Galima ir prie atneštų siuntinių darpinti įvairių prekių žemesnėmis negu kitur kainomis. Galit patys per Daniją sudaryti maisto bei kitokius siuntinius L. KAVALIUSKAS Savininkė

LAFAYETTE 3-3051
3305 S. HALSTED ST.
CHICAGO 8, ILL.

DAUG DŽIAUGSMO LINKI

ŠVENTŲ KALĖDŲ IR NAUJŲ

METU PROGA

Stephanie's Beauty Shop
SPECIALIZING IN PERMANENT WAVING
AND HAIR TINTING

3120 SO. HALSTED ST.

CHICAGO ILL.

VI 2-6074

Gardžiausia duona - bulkurė sausainiai - tortai

BRUNO KEPYKLOJĖ

KEPA LIETUVIŠKĄ DUONĄ

BRUNO KEPYKLA

Kas Valgo Bruno Duona Visad Žydi Kaip Agurka!

Sav. BRUNO MACIANSKIS

3339 So. Lituanica Ave
Tel- CL 4-6376

Laisvoji Lietuva

911 West 32 St.
CHICAGO 8, ILL
Telef: FR 6-5416

Kas ir kur?

Laisvoji Lietuva dėkoja Bičiuliams už aukas:

- 1) Dr. V. Misiulis .....\$ 10
- 2) K. Petrauskas .....\$ 5
- 3) A. Rimkus .....\$ 5
- 4) J. Šarūnas .....\$ 3
- 5) S. Lekutis .....\$ 2

Amerikos LAS Vietininkijos Valdyba pasiskirstė pareigomis, pirmi ninkas Jonas VIRBALIS, pavaduotojas ir organizacinio sk. vadovas J. BALCIUNAS, sekretorius - Z. PEC KUS, išdininkas - A. JUOZAITIS ir Kultūros ir Propagandos vadovas -

J. VALIUŠAITIS. Vietininkijos bus-tinė yra Clevelande.

Mūsų bičiulis Pr. Kavaliauskas jau kuris laikas guli ligoninėje po operacijos. Yra vilties, kad jis šv. Marijos ligoninę galės aplėisti tuoj po Naujų Metų. Mūsų geriausi jam linkėjimai sveikatos ir greito pasveikimo!

JAV LB Tarybos rinkimai įvyks 1964m. gegužės 9-10 d. Rinkimai bus praveisti apygardomis.

ADELAITĖS (Australija) Ramovėnai Tautos Šventės metu išsirikia-vę vėliavų nuleidimui Lietuvių Namų kieme. Nuotrauka - V. Budrio

Išleiskite - laukiame !

Algirdas Gustaitis

Prieš keletą metų "Laisvoje Lie-tuvoje" spausdinti nuostabiai įdo-mūs atsiminimai, pavadinti "Kontr-žvalgybos kova Lietuvoje", turii pri-

sipažinti, buvo įdomiausia laikraš-čio dalis. Skaitytojai pirmiausia griebdavo už tos atkarpos.

Bet kodėl anie atsiminimai nepa-

Linksmų Kalėdų Švenčių - Laimingų Naujų Metų !

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

2533 W. 71st STREET
Telef.: GRovehill 6-2345-6

1410 So. 50th AVE., CICERO
Telef.: TOWNhall 3-2108-9

TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Aikštė automobiliams statyti

sirodo atskira knyga ?

Dabar "LL" spausdinami kiti ir-gi nuostabiai įdomūs atsiminimai apie lietuvių partizanų veiklą ir ko-vas bolševikų okupuotoje Lietuvoje, pavadinti "Lietuvos Milžinai". Juos taip pat ne tik reikia, bet ir būtina išleisti atskira knyga.

Leidėjas gali būti tikras, - nuos-tolių neturės. Tokios knygos kur kas įdomesnės už daugumą naujų roma-nų naujų novelių knygų. Jos trauks ir jaunimą, kels didžią pagarbą mū-sų pogrindžio veikėjams, mūsų par-tizanams.

Knygos turėtų būti iliustruotos aprašomais įvykiais, gal autoriams patikslinant dailininkų piešinius.

Be paprastų laidų, galėtų būti ir puošnesnioji, sakysime, lietuviškon drobėn įrišta.

Tūkstančių tūkstančiai, gal nieka-t tiksliai nesuskaitysimi didvyriai lietuviai partizanai, pogrindžio vei-kėjai nuostabiu atkaklumu kovėsi dėl nepriklausomos Lietuvos! Jų tūkstančių tūkstančiai krito karžy-gio mirtimi, amžinam miegui. Iš nedaugelio išlikusių gyvų labai nedi-delis skaičius pasiekė Vakarų pa-saulį; iš jų pajėgūs parašyti nuos-tabiai puikius atsiminimus, kokius čia minėjau, turėtų stengtis išleisti knygomis, nes periodikoje spausdi-nami dalykai nėra ilgalaikiai.

Tai privaloma padaryti kritusių didvyrių amžinam atminimui.

Nevilkinkite, nes laikas pražūtin nusineša daugelį gražių atsiminimų

GRUODZIO 17 PRISIMINUS

atkelta iš 3 pusl.

ti, o beto, vyriausybei nereaguojant į gautus perspėjimus, dešinieji vėl sugrįžo į perversmo rengėjus.

Tenka pabrėžti, kad perversmo pasisekimas buvo abejotinas, nes tik daugumas provincijų igulų karininkai nežinojo apie tai, bet ir su kai kuriomis Kauno igulos dalimis nebuvo turėta tuo reikalu ryšių.

Buvo tikra, kad dalyvaus 2 pėst. pulkas su pulko vadu pulk. Petruičiu ir gusarų pulkas, vadovaujamas jaunesniųjų karininkų. To pulko vadovybė buvo svetimšalių arba nepri-tariančių sukilimui rankose. Daugu ma palankių perversmui karininkų, taigi ir dalyvių, buvo Karo aviacijoje, Karo technikos kursuose, šarvuo-čiuose ir centrinėse įstaigose.

Sukilimo dalyviai gerai žinojo kas juos laukia nepasisekimo atvė-ju. Tik išoriniai valstybei pavojai nulėmė pasiryžimą.

Perversmo data buvo nustatyta gruodžio 17d. 02: 30 val. ryto, nes tą dieną buvo prez. K. Griniaus 60 metų gimtadienis ir visų provincij-os divizijų bei pulkų vadai su dele-gacijomis buvo suvažiavę jį pasvei-kinti. Tik po perversmo jie buvo painformuoti ir sutiko apie tai pra-nešti savo dalims.

Perversmo eigos čia neliesiu. No-riu tik pabrėžti, kad Vyr. Štabo vir-šininkui pulk. Škirpai sugebėjus iš-trūkti iš atvykusių jį areštuoti karininkų, užliarmavus Karo policijos mokyklą ir atvedus ją prie Kauno komendantūros, esančios prie pat sukilėlių užimto Vyr. Kariuomenės Štabo, perversmo pasisekimas buvo pakibęs ant labai plono siūlo. Sukili-mo pasisekimą nulėmė valdžios patikėtinių kariuomenėje, - šiuo atvė-ju Vyr. Štabo viršininko neryžtingu-mas greitai duoti įsakymus sukili-mui neužangažuotiems dalių vadams. Perversme dalyvavę kareiviai apie sukilimą nežinojo. Bet ir štabo vir-šininkas nežinojo, kad Kauno iguloje 5 pėst. pulkas, atskira artilerijos grupė A. Panemunėje ir 3 artilerij-os pulkas bei Kauno technikos da-lys - Šančiuose, nebuvo perversmui įtrauktos, tad jei būtų gavusios įsa-kymų, būtų išėjusios prieš sukilė-lius.

Įvykdę perversmą, džiaugdami si kad rizikingu žygiu išgelbėjo Lie-tuvos laisvę nuo išorės priešų, jaunie ji karininkai perdavė valdžią į kaip jiems tuomet atrodė patikimas do-rų valstybininkų rankas ir pasitrau-kė prie kasdieninių-tiesioginių jau-nesniųjų karininkų pareigų.

Jokios asmeninės naudos nebuvo tikėtasi ir nebuvo turėta.

Kai vėliau valstybinis gyvenimas buvo aiškiai nukrypęs netinkamais keliais, vėl veik visų tų pačių karininkų pastangomis buvo norėta at-taisyti nenumatyta eiga. Ši kartą jau su atlyginimu: kalėjimais, pa-žeminimais, tarnybos praradimu.

DAUG DŽIAUGSMO LINKI
ŠVENTŲ KALĖDŲ IR NAUJŲ
METŲ PROGA

GUŽAUSKŲ

BEVERLY HILLS

Gėlių parduotuvė

PUIKIOS GĖLĖS VISOMIS PROGOMIS
2443 West 63 rd. Street

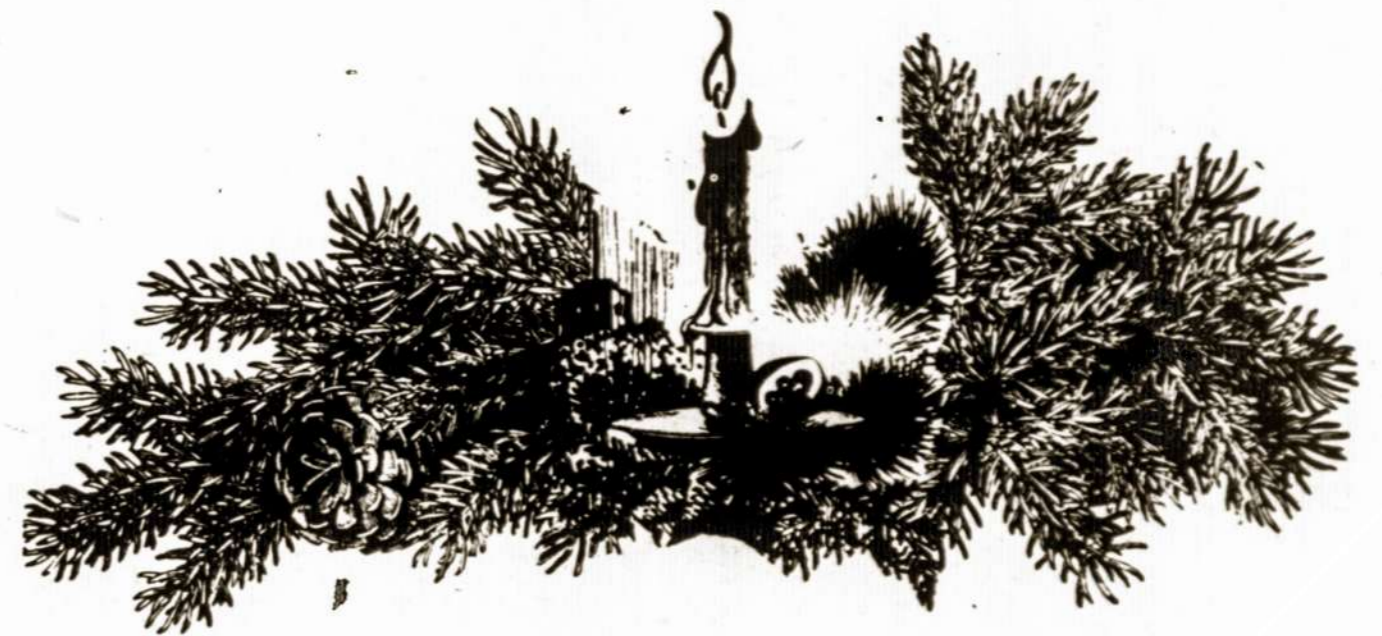
Telefonai PR 8 - 0833

ir

PR 8 - 0834

LINKSMIAUSIŲ KALĖDŲ ŠVENČIŲ

LINKIME VISIEMS CHICAGOS LIETUVIAMS.

Wedding Flowers

Lovick's
Florist

Decorations

Phone
YArds 7-7308

3316 SOUTH HALSTED STREET

Chicago 8, Ill.

*Linksmų Šventų Kalėdų
ir Laimingų Naujų Metų*

Laidotuvių Direktoriai

MAŽEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

LINKSMŲ KALĖDŲ

ir

LAIMINGŲ BEI SĖKMINGŲ

1964 METŲ

VISIEMS DRAUGAMS. BICJULIAMS,
PRIETELIAMS IR VISIEMS CHICAGOS

LIETUVIAMS LINKI

Brighton Bakery

2457 WEST 46 PLACE
Telf. VI 7-1250

Savininkas -

Feliksas Mackevičius